

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Sabina Anzeljc

Naslov naloge: Brezposelnost mladih na Cerknškem.

Kraj: Ljubljana

Leto: 2008

Št. strani: 96

Št. slik: 0

Št. tabel: 23

Št. bib. opomb: 4

Št. prilog: 2

Št. grafov: 18

Mentorica: dr. Barbara Kresal

Deskriptorji: brezposelnost, brezposelna oseba, mladi, aktivna politika zaposlovanja, iskanje zaposlitve.

Povzetek: Diplomsko delo obravnava brezposelnost in njen vpliv na posameznika. Brezposelnost je v današnjem času eden najbolj perečih problemov, s katerimi se soočamo tako v Sloveniji kot drugod.

Zaposlitev namreč ne zagotavlja le ekonomske stabilnosti, temveč posamezniku omogoča socialno vključenost ter zagotovi mesto v družbi.

V teoretičnem delu zato s pisnimi viri predstavim brezposelnost in njene oblike, posledice ter ukrepe države za zmanjševanje oziroma preprečevanje brezposelnosti. V zadnjih letih je naraščanje stopnje brezposelnosti in podzaposlenosti najbolj prizadelo ravno mlade ljudi. Kot posledica tega se današnja mladina sooča s pomanjkanjem zanje primernih delovnih priložnosti in z visoko stopnjo ekonomske in socialne negotovosti.

Visoka stopnja brezposelnosti mladih, ki je celo dvakrat višja od skupne stopnje brezposelnosti, me je napeljala k temu, da mladim v diplomskem delu dajem poseben poudarek.

V praktičnem delu pa se osredotočam na brezposelne mlade na Cerknškem.

Preučiti skušam, kako brezposelnost vpliva na njihovo vsakdanje življenje, na doživljanje prihodnosti v zvezi z zaposlitvijo, s kakšnimi ovirami in občutki se mladi soočajo pri iskanju zaposlitve ter kako ocenjujejo ukrepe in programe aktivne politike zaposlovanja.

Title: Unemployment among young people in the Cerknica region.

Descriptors: Unemployment, unemployed, young people, active employment policy, job search.

Abstract: The diploma deals with unemployment and its influence on individuals.

Nowadays, unemployment is one of the most serious problems in Slovenia as well as in other parts of the world.

Not only that employment enables an individual to satisfy his/her economic needs but it also enables him/her to join a society and to find his/her place in a society.

In the theoretical part, unemployment and its forms, consequences and the government measures to reduce or avoid unemployment are presented through written sources.

The unemployment and underemployment rate increase during the last years mostly afflicted the young people. As a consequence, the young people are facing the lack of appropriate job opportunities and a high degree of economic and social uncertainty. A high unemployment rate of the young people, which is even two times higher than the total unemployment rate, encouraged me to focus attention on the young people.

The practical part is focused on the jobless young people in the Cerknica region. I am trying to investigate how unemployment affects their everyday life, how they see their future in terms of employment, what troubles and feelings they experience when searching the job, and how they estimate the active employment policy measures and programmes.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO V LJUBLJANI

DIPLOMSKA NALOGA

BREZPOSELNOST MLADIH NA CERKNIŠKEM

Mentorica: dr. Barbara Kresal

Sabina Anzeljc

Ljubljana, 2008

PREDGOVOR

S problemom brezposelnosti se spopadajo vse države, tudi Slovenija. Posebej zaskrbljujoča je visoka stopnja brezposelnosti mladih, ki je celo dvakrat višja od splošne stopnje brezposelnosti. Ta podatek, pa tudi to, da bom kmalu sama vstopila na trg dela, me je napeljalo k temu, da raziščem položaj mladih brezposelnih na trgu dela ter kako skuša država doseči večjo zaposljivost mladih v Sloveniji.

Namen raziskave je pridobiti celosten vpogled v stanje brezposelnosti mladih na Cerkniškem območju.

Za nasvete in strokovno pomoč se iskreno zahvaljujem mentorici dr. Barbari Kresal, zahvaljujem se tudi strokovnim delavcem na Uradu za delo Cerknica, ki so omogočili izvedbo vprašalnika ter vsem anketiranim osebam.

KAZALO

1	TEORETIČNI DEL	10
1.1	UVOD	10
1.2	TRG DELOVNE SILE IN NJEGOVE ZNAČILNOSTI: SLOVENIJA	11
1.3	POJMA BREZPOSELNOST IN BREZPOSELNA OSEBA	12
1.3.1	Brezposelnost	12
1.3.2	Brezposelna oseba	12
1.4	BREZPOSELNOSTI POSEBEJ IZPOSTAVLJENE SKUPINE PREBIVALSTVA 14	
1.5	ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ZAPOSLOVANJE	15
1.6	VRSTE BREZPOSELNOSTI	16
1.6.1	Prostovoljna brezposelnost	17
1.6.2	Tehnološka brezposelnost	17
1.6.3	Odkrita brezposelnost	17
1.6.4	Ciklična brezposelnost	17
1.6.5	Strukturna brezposelnost	17
1.6.6	Prikrita brezposelnost	18
1.7	GIBANJE BREZPOSELNOSTI V SLOVENIJI IN EU	18
1.7.1	Brezposelnost v Sloveniji	19
1.7.2	Brezposelnost v EU	21
1.8	AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA	22
1.8.1	Evropska politika zaposlovanja	23
1.8.2	Lizbonska strategija	24
1.8.3	Aktivna politika zaposlovanja v Sloveniji	26
1.9	MLADI	30
1.9.1	Gibanje brezposelnosti mladih v EU	30
1.9.2	Značilnosti mladih	31
1.9.3	Dejavniki, ki vplivajo na položaj mladih	33
1.9.4	Ukrepi nekaterih evropskih držav pri preprečevanju dolgotrajne brezposelnosti mladih 34	
1.9.5	Posledice brezposelnosti za mlade	35
1.10	ISKANJE ZAPOSLOTITVE	40
1.11	BREZPOSELNOST V UPRAVNI ENOTI CERKNICA	42
1.11.1	Gospodarski dejavniki	42
1.11.2	Gibanje brezposelnih oseb	43
2	PROBLEM	46
2.1	OPREDELITEV PROBLEMA	46
3	METODOLOGIJA	47
3.1	VRSTA RAZISKAVE IN SPREMENLJIVKE	47
3.2	MERSKI INSTRUMENT	47
3.3	POPULACIJA IN VZOREC	47
3.4	METODA ZBIRANJA PODATKOV	48
3.5	OBDELAVA PODATKOV	48
4	REZULTATI IN INTERPRETACIJA	49
4.18	GRAF: SPREJEMANJE BREZPOSELNOSTI BLIŽNJIH	74
5	RAZPRAVA	78
6	SKLEPI	81
7	PREDLOGI	82
8	LITERATURA IN VIRI	84

9	POVZETEK	88
10	PRILOGE	90
10.1	ZBIRNIK PODATKOV	90
10.2	VPRAŠALNIK	93

SEZNAM TABEL

1.7.1	TABELA: GIBANJE REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI ZA LETO 1994–2008	19
1.11.2	TABELA : GIBANJE REGISTRIRANO BREZPOSELNIH OSEB IN INDEKS RASTI V LETIH OD 1995–2007	43
1.11.3	TABELA: ZNAČILNE SKUPINE REGISTRIRANO BREZPOSELNIH OSEB V UPRAVNI ENOTI CERKNICA	44
4.1	TABELA: IZOBRAZBENA STRUKTURA ANKETIRANIH GLEDE NA SPOL ANKETIRANIH	49
4.2	TABELA: PRVI ISKALCI ZAPOSLOTITVE PO STOPNJI IZOBRAZBE	51
4.3	TABELA : POKLIC ANKETIRANIH	52
4.4	TABELA: TRAJANJE BREZPOSELNOSTI	53
4.5	TABELA: MOŽNOSTI (POTREBE) ZA ZAPOSLOTEV NA OBMOČJU NOTRANJSKO–KRAŠKE REGIJE PO MNENJU ANKETIRANIH	54
4.6	TABELA: ISKANJE ZAPOSLOTITVE GLEDE NA INTENZIVNOST	55
4.7	TABELA: NAJPOGOSTEJŠI NAČIN ISKANJA ZAPOSLOTITVE	56
4.8	TABELA: NAJPOMEMBNEJŠI RAZLOG ZA NEZAPOSLENOST	58
4.9	TABELA: OVIRE, S KATERIMI SE BREZPOSELNI SOOČAJO PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE	59
4.10	TABELA: PRIPRAVLJENOST ZA DODATNO IZOBRAŽEVANJE, ČE BI TO PRIPOMOGLA K HITREJŠI ZAPOSLOTITVI	61
4.11	TABELA: DOŽIVLJANJE PRIHODNOSTI V ZVEZI Z ZAPOSLOTITVIJO	62
4.12	TABELA: VPLIV BREZPOSELNOSTI NA VSAKDANJE ŽIVLJENJE	63
4.13	TABELA: NAČINI SPOPADANJA Z BREZPOSELNOSTJO	66
4.14	TABELA: PREŽIVLJANJE V ČASU BREZPOSELNOSTI	68
4.15	TABELA: POSLUŽEVANJE DELA NA ČRNO	69
4.16	TABELA: OBČUTKI, S KATERIMI SE BREZPOSELNI SOOČAJO PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE	70
4.17	TABELA: MOTIVIRANOST ZA ISKANJE ZAPOSLOTITVE	72
4.18	TABELA: POMEN ZAPOSLOTITVE ZA BREZPOSELNO OSEBO(RAZVRŠEČNO PO POMEMBNOСТИ)	73
4.19	TABELA: SPREJEMANJE BREZPOSELNOSTI BLIŽNJIH	74
4.20	TABELA : PRIMERNOST PROGRAMOV APZ ZA REŠEVANJE PROBLEMA BREZPOSELNOSTI	75

SEZNAM GRAFOV

1.7.2	GRAF: BREZPOSELNOST V SLOVENIJI IN EU MAJA 2008	21
4.1	GRAF: IZOBRAZBENA STRUKTURA ANKETIRANIH GLEDE NA SPOL ANKETIRANIH.....	49
4.2	GRAF: PRVI ISKALCI ZAPOSLOTITVE PO STOPNJI IZOBRAZBE	51
4.3	GRAF: TRAJANJE BREZPOSELNOSTI.....	53
4.4	GRAF: MOŽNOSTI (POTREBE) ZA ZAPOSLOTITEV NA OBMOČJU NOTRANJSKO-KRAŠKE REGIJE PO MNENJU ANKETIRANIH	54
4.5	GRAF: ISKANJE ZAPOSLOTITVE GLEDE NA INTENZIVNOST	55
4.6	GRAF: NAJPOGOSTEJŠI NAČIN ISKANJA ZAPOSLOTITVE	56
4.7	GRAF: NAJPOMEMBNEJŠI RAZLOG ZA NEZAPOSLENOST	58
4.8	GRAF: OVIRE, S KATERIMI SE BREZPOSELNI SOOČAJO PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE.....	59
4.9	GRAF: PRIPRAVLJENOST ZA DODATNO IZOBRAŽEVANJE, ČE BI TO PRIPOMOGLA K HITREJŠI ZAPOSLOTITVI	61
4.10	GRAF: DOŽIVLJANJE PRIHODNOSTI V ZVEZI Z ZAPOSLOTITVIJO	62
4.11	GRAF: VPLIV BREZPOSELNOSTI NA VSAKDANJE ŽIVLJENJE	64
4.12	GRAF: NAČINI SPOPADANJA Z BREZPOSELNOSTJO	66
4.13	GRAF: PREŽIVLJANJE V ČASU BREZPOSELNOSTI.....	68
4.14	GRAF: POSLUŽEVANJE DELA NA ČRNO.....	69
4.15	GRAF: OBČUTKI, S KATERIMI SE BREZPOSELNI SOOČAJO PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE.....	71
4.16	GRAF: MOTIVIRANOST ZA ISKANJE ZAPOSLOTITVE	72
4.17	GRAF: POMEN ZAPOSLOTITVE ZA BREZPOSELNO OSEBO (RAZVRŠČENO PO POMEMBOSTI).....	73
4.18	GRAF: SPREJEMANJE BREZPOSELNOSTI BLIŽNJIH.....	74
4.19	GRAF: PRIMERNOST PROGRAMOV APZ ZA REŠEVANJE PROBLEMA BREZPOSELNOSTI.....	75

1 TEORETIČNI DEL

1.1 UVOD

Za današnjo družbo predstavlja zaposlitev osrednji del vsakdanjega življenja. Je najpomembnejši vir finančne neodvisnosti, družbenega priznanja, dostojanstva ter omogoča socialno participacijo.

S pojavom brezposelnosti se ne sooča samo Slovenija temveč celoten svet. Gre za enega najbolj perečih problemov, ki se mu po vsej verjetnosti ne bomo nikoli uspeli izogniti. Z različnimi ukrepi se pojav brezposelnosti skuša obvladati.

V delu najprej predstavljam trg dela v Sloveniji in predstavim brezposelnost, vrste brezposelnosti in gibanje brezposelnosti tako v Sloveniji kot v Evropi.

Sledi poglavje, ki zajema Aktivno politiko zaposlovanja (APZ), ki s svojimi ukrepi skuša preprečiti ali pa vsaj omiliti problem brezposelnosti in zaposlovanja. Evropska strategija zaposlovanja je izhodišče vsem aktivnim politikam zaposlovanja v Evropski uniji, tudi slovenski.

V nadaljevanju obravnavam problematiko mladih na trgu dela, saj je zaposlenost v splošnem prepoznana kot pomemben korak v socializaciji mladih, ki jim dovoljuje da prevzamejo odgovornost ter produktivno vlogo v družbi. Delo ne zagotavlja samo delovnih izkušenj ampak omogoča mladim dragocene priložnosti sodelovanja z drugimi ljudmi ne le z lastno družino in vrstniki. Delovno okolje mlade prisili v sprejemanje odločitev v različnih okoliščinah in na ta način daje občutke odgovornosti in samostojnost (Peterson, 1994: 4).

Teoretični del zajame še kratek pregled brezposelnosti na Uradu za delo Cerknica, praktični del pa raziskavo o mladih na Cerknškem, ki se soočajo s problemom brezposelnosti.

1.2 TRG DELOVNE SILE IN NJEGOVE ZNAČILNOSTI: SLOVENIJA

Slovenski trg delovne sile v zadnjem desetletju doživlja korenite spremembe. Iz relativne polne zaposlenosti in sistema neposredne varnosti zaposlitve (kar je desetletja omogočal prejšnji sistem), je v zelo kratkem času prešel v sistem tržnega gospodarstva.

Transformacijska depresija s konca osemdesetih in začetka devetdesetih let je poleg številnih drugih sprememb povzročila tudi izrazito povečanje števila brezposelnih in stopnje brezposelnosti (Ignjatović, 2002: 12).

Naraščanje brezposelnosti pa ni bilo enakomerno porazdeljeno med slovensko populacijo, saj so bile nekatere socialne in demografske skupine bolj prizadete od drugih.

Po analizah stanja in gibanj na trgu dela Kajzerjeva (2005: 37) kot ključne značilnosti in probleme, ki veljajo za Slovenijo, navaja:

Nizko stopnjo zaposlenosti in visoko stopnjo brezposelnosti nizko izobraženih, kar je ključni strukturni problem brezposelnosti v Sloveniji. Povezan je s slabše razvitim storitvenim sektorjem, predvsem socialnimi storitvami, manjšim številom zaposlitev s krajšim delovnim časom med starejšimi, velike rezerve so tudi na področju zaposlovanja starejših žensk s krajšim delovnim časom.

Izredno nizko stopnjo nezaposlenosti starejših, ki je povezana s predčasnim upokojevanjem ter nizko zaposlenostjo starejših s krajšim delovnim časom.

Sorazmerno visoko stopnjo brezposelnosti mladih (15–24 let). Njihove zaposlitvene možnosti bi povečali z zaposlovanjem mladih in vključevanjem v delo s pomočjo mentorjev, s katerimi bi pridobili začetne delovne izkušnje, opravljanjem prekvalifikacij, ter pridobivanjem vsaj srednješolske izobrazbe.

Neintenzivno upravljanje s človeškimi viri v podjetjih. Zaposleni, ki niso del vodstva, so zgolj izvajalci, njihovi viri so neizkoriščeni, odločanje o upravljanju s človeškimi viri(v nadaljevanju UČV) je centralizirano, primanjkuje kadrovskih strokovnjakov,

pogosto se zanemari izobraževanje in usposabljanje zaposlenih, premalo vlaganj v UČV se odraža v nizki inovativnosti slovenskih podjetij.

Za Slovenski trg delovne sile velja, da je v primerjavi s trgi razvitih držav relativno tog. Deleži fleksibilnih oblik zaposlovanja so pod povprečjem EU. Najrazvitejši obliki fleksibilnega zaposlovanja sta samozaposlitev in zaposlitev za določen čas (Ignjatović, 2002: 29).

1.3 POJMA BREZPOSELNOST IN BREZPOSELNA OSEBA

1.3.1 Brezposelnost

Bistveni elementi brezposelnosti po Ravniću (v Svetlik, 1985: 20–21) so štirje:

Prvi element je stanje brezposelnosti, ko osebe sploh ne delajo, delajo s skrajšanim delovnim časom oziroma začasno ustavijo delo.

Drugi element je voljnost opravljati delo, kar posamezniki izkazujejo z javljanjem službam za zaposlovanje in sprejmejo delo, ki je zanje ustrezno.

Tretji element je neprostoVOLjna brezposelnost, kar pomeni da posameznik ni brezposeln po svoji krivdi.

Četrty element pa je pomanjkanje ustreznega dela.

Z zaposlitvijo je povezana cela vrsta materialnih in socialnih pravic, ki posameznikom zagotavljajo ugoden družbenoekonomski položaj.

1.3.2 Brezposelna oseba

Za ugotavljanje obsega brezposelnosti je bilo najprej treba določiti kriterije, po katerih bi lahko določeno osebo lahko šteli za brezposelno.

Osnovni način merjenja brezposelnosti temelji na statusu osebe, prijavljene na Zavodu za zaposlovanje, kar imenujemo registrirana brezposelnost.

Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti tako šteje za brezposelno osebo vsako osebo, ki:

- ni v delovnem razmerju,
- je samozaposlena oseba, katere dobiček iz dejavnosti v zadnjem koledarskem letu ni presegel zneska zjamčenega nadomestila plače,
- je lastnik, zakupnik, oziroma drug uporabnik kmetijskega ali gozdnega zemljišča s katastrskim dohodkom do višine, ki je določena kot podlaga za vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
- oseba, ki ni upokojenec, študent, dijak, vajenec, udeleženec izobraževanja odraslih, mlajši od 26 let ali udeleženec izobraževanja po ZZZPB in je hkrati:
 - zmožna za delo,
 - prijavljena na Zavodu za zaposlovanje,
 - na razpolago za zaposlitev,
 - aktivni iskalec za zaposlitve.
- ne oz. ne bo prejela odškodnine/odpravnine zaradi prenehanja delovnega razmerja/prekinitve pogodbe o zaposlitvi,
- ne oz. ne bo prejela nadomestila zaradi konkurenčne prepovedi (ZZZPB, 16. člen).

Drugi način merjenja brezposelnosti, ki je tudi mednarodno primerljiv, je anketiranje delovne sile. Ta način zajame osebe, ki aktivno iščejo zaposlitev, ne glede na to ali imajo status brezposelne osebe ali ne.

Mednarodna organizacija za delo (ILO) izračunava stopnjo nezaposlenosti na podlagi anket, ki jih občasno izvaja med prebivalstvom. Čeprav ankete ne zajamejo celotnega prebivalstva, temveč samo reprezentativni vzorec, je z njihovo pomočjo mogoče oceniti, kakšna je stopnja nezaposlenosti za celotno prebivalstvo.

Mednarodna organizacija dela tako kot brezposelne osebe opredeljuje posameznike, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- ☐ so stare 15 let ali več,
- ☐ v določenem roku niso opravile nobenega plačila za delo,

- ☐ iščejo neko obliko dela za plačilo,
- ☐ lahko začnejo z delom v predvidenem roku (Ignjatović, 2002: 18).

Anketna brezposelnost je v primerjavi z registrirano brezposelnostjo občutno nižja. Vzroki za tako veliko razliko med registrirano in anketno brezposelnostjo so poleg samih razlik v definiciji tudi:

- ☐ velika neaktivnost dela registrirano brezposelnih, ki ne iščejo aktivno dela;
- ☐ delovna aktivnost registrirano brezposelnih, ki se lahko odvija tudi v sivi ekonomiji, ali pa v obliki aktivnosti, ki jo opravljajo pomagajoči družinski člani v družinski pridobitni dejavnosti;
- ☐ vezava nekaterih pravic v sistemih socialnega zavarovanja na status brezposelne osebe, ki jo dobi posameznik s prijavo v register;
- ☐ slabo razmerje med številom svetovalcev zaposlitev na brezposelno osebo, kar zmanjšuje možnosti za intenzivnejše spremljanje in zaposlitveno svetovanje na eni ter nadzor nad aktivnostjo brezposelne osebe na drugi strani (Javornik, 2006).

1.4 BREZPOSELNOSTI POSEBEJ IZPOSTAVLJENE SKUPINE PREBIVALSTVA

Brezposelnosti so nekatere skupine bolj izpostavljene in jih zato tudi bolj prizadene. Med težje zaposljive osebe tako sodijo:

Mladi

Zanje je značilno, da je njihova fluktuacija na trgu dela zelo velika, pogosto se tudi umaknejo s trga dela in so večkrat za krajši čas brezposelni.

Konkurenčnost mladih na trgu dela zmanjšuje pomanjkanje delovnih izkušenj, na trajanje brezposelnosti pa praviloma vpliva tudi izobrazba. Zaradi množičnega priliva mladih iz izobraževanja na trg dela primanjkuje prostih delovnih mest, zato uspešno izobraževanje še ne zagotavlja tudi ustreznega delovnega mesta.

Prvi iskalci zaposlitve

Gre za osebe, ki so praviloma pravkar končale šolanje, nimajo delovnih izkušenj, neizkušeni so tudi pri iskanju zaposlitve.

Starejši delavci

Osnovna značilnost starejših brezposelnih oseb je njihova nizka izobrazba in je poleg starosti zagotovo eden glavnih razlogov njihove težje zaposljivosti. Delodajalci so starejše ljudi manj pripravljeni zaposlovati, saj imajo le-ti odklonilen odnos do izobraževanja in učenja. Le redko se namreč vključujejo v programe APZ v zvezi z izobraževanjem, s tem pa se njihove možnosti še dodatno zmanjšujejo.

Imigranti

Gre predvsem za slabše izobražene osebe. Tujci v Sloveniji že dolgo opravljajo najslabše plačana, težka in umazana dela. Slovenija sprejema vse več neizobraženih tujcev, ravno ti pa so v največji nevarnosti, da sčasoma postanejo brezposelni (Malačič, 2006).

Invalidi

Ob siceršnjem pomanjkanju delovnih mest se invalidi srečujejo še z zdravstvenimi težavami, ki jih ovirajo, da bi prišli do dela. Na trgu dela so pogosto v neugodnem položaju in nimajo enakih možnosti za zaposlovanje. Zavod za zaposlovanje zato skuša izenačevati možnosti še z dodatno svetovalno in materialno pomočjo (www.gov.si, 2008).

1.5 ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ZAPOSLOVANJE

Zavod za zaposlovanje je samostojna pravna oseba s statusom javnega zavoda in deluje za območje Republike Slovenije. Zavod deluje organizacijsko oziroma funkcionalno na treh ravneh, in sicer na sedežu Zavoda, kjer sta vodstvo in centralna služba, ter v območnih enotah in uradih za delo, ki so locirani v vseh upravnih enotah.

Zavod za zaposlovanje z izvajanjem dejavnosti zagotavlja:

- ☐ posredovanje zaposlitev (vodenje evidence brezposelnih oseb, pregled prostih delovnih mest, zapisovanje in oglaševanje potreb po delavcih, povezovanje delodajalcev in iskalcev zaposlitev, zagotavljanje pomoči pri iskanju zaposlitve tistim iskalcem ki jo potrebujejo),
- ☐ informacije o trgu delovne sile,
- ☐ upravljanje programov zaposlovanja,
- ☐ izvajanje sistema zavarovanja za primer brezposelnosti (Glazer, Hazl, 2002: 210–211).

Prijava v evidenco brezposelnih oseb je predpogoj za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za primer brezposelnosti, za vključitev v zaposlitveno in poklicno svetovanje ter programe aktivne politike zaposlovanja (www.ess.gov.si, 2008).

Območne enote Zavoda opravljajo strokovne in operativne naloge s področja dejavnosti zavoda na svojem področju, njihova dejavnost obsega tudi spremljanje gibanja brezposelnosti in svetovanje ter strokovno pomoč uradom za delo, gospodarskim subjektom in drugim lokalnim skupnostim na svojem področju. Uradi za delo so osnovne celice delovanja Zavoda, te namreč z neposrednim stikom zagotavljajo uporabnikom njihove pravice s področja posredovanja zaposlitve in dela, zaposlitvenega svetovanja, uveljavljanja pravic iz zavarovanja za primer brezposelnosti, izvajanja programov zaposlovanja, poklicnega svetovanja mladini, odraslim, in štipendiranja (Pečnik, 2001: 28).

1.6 VRSTE BREZPOSELNOSTI

Osnovne vrste brezposelnosti, ki se pojavljajo v gospodarstvu, so: prostovoljna, tehnološka, odkrita, ciklična, strukturna in prikrita brezposelnost. Slednja se deli še na dve obliki brezposelnosti: na podzaposlenost in latentno brezposelnost.

1.6.1 Prostovoljna brezposelnost

Za prostovoljno brezposelnost gre v primeru, ko delavci izstopijo iz delovnega procesa, ker niso pripravljeni delati. Prostovoljno brezposelni so vsi tisti, ki niso več pripravljeni delati za vedno nižje plačilo, se niso pripravljeni preseliti v kraje, kjer so na voljo prosta delovna mesta, se ne želijo prekvalificirati ali pa menijo da je njihova izobrazba previsoka glede na ponujeno delovno mesto.

1.6.2 Tehnološka brezposelnost

Zaradi inovacij, novih tehnologij nastaja tehnološka vrsta brezposelnosti. Zamenjava stare tehnologije z novo ter povečanje produktivnosti dela povzroči težke posledice za zaposlovanje in onemogoči kreiranje novih proizvodenj, kar posledično privede do zmanjševanja zaposlovanja in odpuščanja delavcev.

1.6.3 Odkrita brezposelnost

Pri tej brezposelnosti gre za aktualno ponudbo delovne sile tistih posameznikov, ki so prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje kot brezposelne osebe. Frikcijska brezposelnost je tolikšna kolikor je delovnih mest. Pripisujemo jo slabemu pretoku informacij o prostih delovnih mestih in o iskalcih zaposlitve (praktično nemogoče je, da bi imeli tisti, ki ponujajo delovno silo popolne informacije o prostih delovnih mestih, delodajalci pa popolne informacije o iskalcih zaposlitve).

1.6.4 Ciklična brezposelnost

Pri tej vrsti brezposelnosti gre za presežek delovne sile nad povpraševanjem po njej, kar pomeni, da je premalo delovnih mest za vse, ki bi želeli delati. Pojavlja se občasno zaradi cikličnih nihanj v gospodarstvu. Lahko je posledica gospodarske recesije, zmanjšanja povpraševanja po proizvodih, izgube trga, povečanja ponudbe delovne sile, hitrega tehnološkega razvoja...

1.6.5 Strukturna brezposelnost

Med ponudbo delovne sile in povpraševanjem po njej pride do neskladij (bodisi neskladij v poklicih, regionalni razporeditvi delovnih mest oz. iskalcev zaposlitve, stopnji izobrazbe, psihofizičnih sposobnostih in plačah), čemur pravimo strukturna brezposelnost. Delovne sposobnosti iskalcev zaposlitve ne ustrezajo zahtevam prostih delovnih mest in obratno. Značilno za strukturno brezposelnost je, da je

praviloma dolgotrajna, predvsem zaradi počasnega in težkega prilagajanja med ponudbo in povpraševanjem.

1.6.6 Prikrita brezposelnost

Za prikrito brezposelnost je značilno, da osebe niso registrirane kot brezposelne, a bi si želele več ali bolj produktivno delati ali se prostovoljno zaposliti. Ločimo dve obliki prikrite brezposelnosti:

Podzaposlenost

Podzaposlene so osebe, ki so sicer zaposlene ali samozaposlene, a bi želele delati več ali na zanje bolj primernih delovnih mestih. Obstoječa zaposlitev jim namreč ne zagotavlja zadovoljivega življenjskega standarda in po vsebini ustreznega dela.

Latentna brezposelnost

Za latentno brezposelnost je značilno, da posamezniki niso zaposleni in ne iščejo (več) zaposlitve ali pa se iskanje nikjer ne registrira. Zaposliti so se pripravljene takoj ali pod določenimi pogoji (Svetlik, 1985: 25–46).

1.7 GIBANJE BREZPOSELNOSTI V SLOVENIJI IN EU

Kot navaja Mencinger (2006: 6), je brezposelnost nedvomno osrednji problem v Evropi. Po treh desetletjih nizke brezposelnosti po drugi svetovni vojni, se je že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja začela povečevati. Naravna stopnja brezposelnosti pa se je v devetdesetih dvignila na povsem novo, mnogo višjo raven in dobila drugačne značilnosti.

Skupaj s povečanjem stopnje brezposelnosti se je močno povečala dejanska prožnost ponudbe na trgu dela oziroma zmanjšala varnost zaposlitve predvsem z uveljavljanjem različnih oblik sodobnega »dninarstva«, kar se kaže v hitri rasti zaposlovanja za določen čas, »part time« zaposlitvah in samozaposlovanju.«

1.7.1 Brezposelnost v Sloveniji

Gibanje registrirano brezposelnih oseb

1.7.1 TABELA: GIBANJE REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI ZA LETO 1994–
2008

Leto	Št. reg. brezposelnih	Povprečna st. brezposelnosti
1994	123.517	14,4
1995	126.759	13,9
1996	124.470	13,9
1997	128.572	14,4
1998	126.625	14,5
1999	114.348	13,6
2000	104.583	12,2
2001	104.316	11,6
2002	99.607	11,6
2003	95.993	11,2
2004	90.728	10,6
2005	92.575	10,2
2006	78.303	9,4
2007	68.411	7,7
2008	61.550	6,4*

Vir: ZRSZ

-* podatek velja za junij 2008

Junija je stopnja registrirane brezposelnosti bila 6,4 %, kar je najnižji odstotek v vsem preučevanem obdobju. Najvišja stopnja brezposelnosti je bila leta 1998, saj je znašala kar 14,5 %. Najvišje število brezposelnih oseb je bilo leta 1997, saj je bilo takrat brezposelnih 128.572 oseb.

Ob koncu avgusta je število brezposelnih spet naraslo, bilo jih je 60.669. Med brezposelnimi je bilo 53,2 % žensk, 15,1 % prvih iskalcev zaposlitve, 30,5 % brezposelnih starih 26-39 let, 35,8 % brezposelnih, starih nad 50 let in kar 52,5 % dolgotrajno brezposelnih.

Problem brezposelnosti se spremlja tudi s podatki o anketni brezposelnosti, saj je slednja tudi mednarodno primerljiva in zaradi razlik v definiciji brezposelnosti tudi manjša.

Po podatkih Statističnega urada (2008) je stopnja brezposelnosti v Sloveniji v 2. četrtnetu znašala 4,2 %, v predhodnem četrtnetu pa 5,1 %.

Po anketi o delovni sili se je 2. četrtnetu 2008 število brezposelnih oseb precej zmanjšalo, in sicer jih je bilo 43 tisoč, kar je za 9000 (17 %) manj kot v 1. četrtnetu. Tudi stopnja brezposelnih je tokrat dosegla najnižjo vrednost po letu 1993. Kot običajno je bila najvišja med mladimi, starimi 15-24 let, znašala je 9,3 %, to je 3,5 % manj kot v prejšnjem četrtnetu.

Število delovno aktivnih prebivalcev¹ je bilo v tem obdobju višje, saj je bilo v Sloveniji 990 tisoč delovno aktivnih prebivalcev, to je za dobrih 19 tisoč oziroma za 2% več kot v prejšnjem četrtnetu.

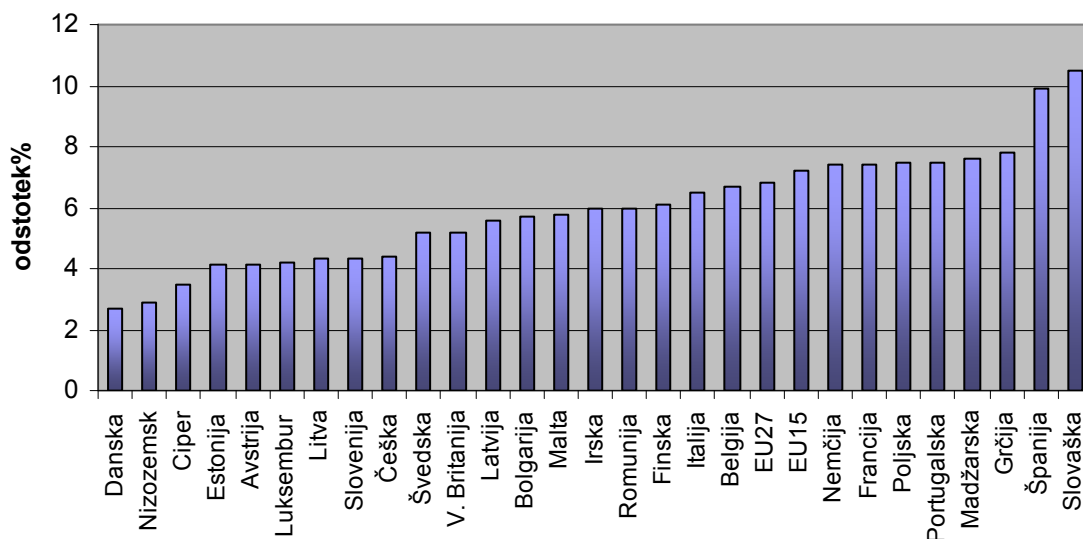
Število neaktivnih prebivalcev² je prav tako nižje, saj se je zmanjšalo za 10 tisoč oseb(2 %). Neaktivno prebivalstvo so v glavnem predstavljale ženske, ki jih je bilo v drugem trimesečju 415 tisoč.

¹ Delovno aktivno prebivalstvo vključujejo osebe, ki so v zadnjem tednu pred anketiranje opravile kakršnokoli delo za plačilo, dobiček ali za družinsko blaginjo, vse tiste zaposlene in samozaposlene osebe, ki jih v zadnjem tednu ni bilo na delo, ter tudi zaposlene osebe, ki so začasni ali trajni presežki, in sicer do prenehanja delovnega razmerja, osebe na porodniškem ter pomagajoče družinske člane.

² Neaktivno prebivalstvo zajema osebe, stare 15 let in več, ki niso razvrščene med delovno aktivno prebivalstvo ali brezposelne osebe.

1.7.2 Brezposelnost v EU

1.7.2 GRAF: BREZPOSELNOST V SLOVENIJI IN EU MAJA 2008

Vir: Eurostat

Velika Britanija – podatki veljajo za marec; Italija, Grčija – podatki veljajo za 1. četrletje.

Eurostat ugotavlja, da je v EU27 brezposelnih kar 16,171 milijonov ljudi. Število brezposelnih se je v enem mesecu (april 2008 do maj 2008) povečalo za 67.000. Brezposelnost je v evro območju³ (EA15) maja 2008 znašala 7,2 %, kar je za 0,3 % manj kot v istem obdobju lani, medtem ko je stopnja brezposelnosti v EU27 znašala 6,8 %. V Sloveniji je bila maja 2008 brezposelnost 4,3 odstotna.

Danska ima z 2,7 odstotki najnižjo stopnjo brezposelnosti, sledi ji Nizozemska z 2,9 odstotki.

Najvišji stopnji brezposelnosti beležijo na Slovaškem – 10,5 % ter v Španiji – 9,9 %. Brezposelnost žensk je višja od brezposelnosti moških.

Stopnja brezposelnosti moških se glede na prejšnje leto ni spreminjala in za evro območje ostaja 6,6-odstotna. Brezposelnost žensk sicer pada, vendar še vedno

³ Evro območje (EA) sestavljajo države: Belgija, Nemčija, Irska, Grčija, Španija, Francija, Italija, Ciper, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Avstrija, Portugalska, Finska in Slovenija.

znaša 8,0 % (velja za evro območje), lani je bila ta 8,5 %. Brezposelnost žensk pa se je znižala tudi za celotno območje sedemindvajseterice s 7,9 % na 7,3 %.

1.8 AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA

Brezposelnost se skuša odpravljati z različnimi programi in ukrepi. Skupno govorimo o politiki zaposlovanja, katera se deli na pasivno in aktivno.

Pri pasivni politiki zaposlovanja gre za sistem ukrepov, ki so naravnani k zaščiti socialnega položaja zaposlenih in brezposelnih posameznikov. Tem zagotavlja pravice do denarnih dajatev kot sta denarno nadomestilo in denarna pomoč (Svetlik, 2002: 494).

Večja pozornost evropskih držav strukturni brezposelnosti od sredine 80-ih let dalje spodbuja razvoj Aktivne politike zaposlovanja. Politika zaposlovanja je v vsem tem času prešla od pasivnih k aktivnim ukrepom, kar pomeni, da zahteva aktivnost slehernega brezposelnega posameznika.

Aktivna politika zaposlovanja se je najprej pojavila na Švedskem konec 40-ih let, tam je dobila tudi svoje ime in teoretsko utemeljitev in še vedno ostaja vodilna dežela na tem področju (Svetlik, 1985: 106).

Aktivna politika zaposlovanja je definirana kot »nabor raznovrstnih programov in ukrepov, s katerimi država neposredno posega na trg delovne sile, da bi med delovno aktivne(zaposlene ali samozaposlene) vključila in /ali v tem statusu zadržala čimveč delovno sposobnega prebivalstva in da bi preprečila in /ali zmanjšala brezposelnost. Običajno vključuje programe zaposlovanja, usposabljanja in ustvarjanja delovnih mest«. (Svetlik, Batič, 2002, po Janoski, 1996: 705).

Schmid (v Svetlik, 1985: 111) ukrepe aktivne politike zaposlovanja deli na dve vrsti: ukrepe opredeljene na cilje in ukrepe opredeljene na načine reguliranja trga delovne sile.

Ukrepi glede na cilj so:

- ☐ ukrepi usmerjeni na težko zaposeljive osebe oziroma na problematične skupine,
- ☐ ukrepi za odpravljanje neskladja med povpraševanjem po delovni sili in njeno ponudbo,
- ☐ ukrepi za stabilizacijo zaposlenosti oz. ohranjanje delovnih mest,
- ☐ ukrepi za pospeševanje regionalne in sektorske mobilnosti,
- ☐ ukrepi za izboljšanje delovnih pogojev ali za povečanje zaslužkov posameznih skupin,
- ☐ ukrepi za zmanjšanje ponudbe delovne z zadrževanjem določenih skupin izven trga delovne sile oz. s spodbujanjem skupin da zapustijo trg delovne sile,
- ☐ ukrepi za povečanje povpraševanja po delovni sili z dodeljevanjem posameznih premij regijam, sektorjem gospodarstva ali podjetjem.

Ukrepi glede na način reguliranja trga delovne sile:

- ☐ pozitivne in negativne spodbude (podpore, subvencije, premije/takse, prispevki, davki),
- ☐ kompenzacije, ki zamenjujejo trg, ki slabo deluje (izplačila nadomestil za primer brezposelnosti, javne službe),
- ☐ normativni akti v obliki raznih prepovedi (prepoved nočnega dela za ženske),
- ☐ proceduralno reguliranje s spreminjanjem organizacij oziroma institucij (enotni pokojninski sistem).

1.8.1 Evropska politika zaposlovanja

Z namenom, da bi se zmanjšala brezposelnost, je leta 1998 Evropski svet EU sprejel smernice na področju zaposlovanja imenovane tudi Luksemburške smernice za področje zaposlovanja. V okviru teh smernic si naj države članice z ukrepi in strategijami, ki temeljijo na zgodnjem odkrivanju potreb posameznikov, prizadevajo za zmanjšanje mladinske brezposelnosti, preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti,

povečanje števila oseb, ki se jim z aktivnimi ukrepi izboljšuje zaposljivost, za povečanje števila brezposelnih, ki se usposablajo, prizadevanje za preusmeritev sistemov davkov in socialnih prejemkov s tem spodbujanje brezposelnih k sprejemanju dela, ter spodbujanju delodajalcev k odpiranju novih delovnih mest. Poleg zgoraj naštetih prizadevanj, se smernice osredotočajo tudi na olajšanje prehoda iz šole v delo z izboljšanjem kakovosti šolskega sistema s ciljem zmanjšati število mladih, ki predčasno izstopijo iz sistema, ter spodbujanje odprtosti trga dela za vse (Kopač, 2002: 82–87).

Osnovni cilj, ki je visoka raven zaposlenosti, naj bi bil upoštevan pri oblikovanju in uresničevanju vseh politik EU. Usmeritvene politike zaposlovanja tako oblikujejo 4 osnovne stebre:

- ☐ povečanje zaposljivosti,
- ☐ pospeševanje podjetništva,
- ☐ spodbujanje prilagodljivosti posameznikov in podjetij,
- ☐ politika izenačevanja možnosti zaposlovanja.

1.8.2 Lizbonska strategija

Evropski svet EU je marca 2000 sprejel Lizbonsko strategijo, katere glavni cilj je, da do leta 2010 Evropa postane najbolj konkurenčno, dinamično in na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, ki naj bi doseglo trajno gospodarsko rast z več ter boljšimi delovnimi mesti. Leta 2001 so strategijo dopolnili z ukrepi za urejanje okolja, tako da kot celota sedaj zajema tri področja, in sicer gospodarstvo, socialo ter okolje.

Ko je Evropska Komisija, ki vsako leto na podlagi letnega poročila ocenjuje napredek posameznih držav članic pri uresničevanju ciljev Lizbonske strategije, ugotovila, da Unija ne dosega zastavljenih ciljev, so predsedniki držav članic leta 2005 potrdili reformo Lizbonske strategije.

Zastavili so si sledeče prednostne cilje:

- ☐ zagotovitev višje in trajnejše gospodarske rasti (3 %BDP do 2010),
- ☐ ustvarjanje novih in boljših delovnih mest (6 milijonov do 2010),

- ☐ povečanje konkurenčnosti evropskega gospodarstva,
- ☐ pospešeno vlaganje sredstev v aplikativno znanost in tehnološki razvoj (Rabzelj, 2008).

Ukrepi za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji

Ukrepi za doseganje ciljev Lizbonske strategije so razporejeni po petih prednostnih razvojnih nalogah skladno s sprejeto Strategijo razvoja Slovenije.

Zastavljeni cilji Lizbonske strategije se bodo skušali uresničiti z naslednjimi prednostnimi razvojnimi nalogami:

1. Konkurenčnost gospodarstva in hitrejša gospodarska rast,
2. Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj ter kakovostna delovna mesta,
3. Učinkovitejša in cenejša država,
4. Sodobna socialna država in večja zaposlenost,
5. Ukrepi za doseganje trajnostnega razvoja.

V okviru 4. točke se posveča pozornost tudi zaposlovanju mladih.

Vodilni cilj pri zaposlovanju mladih je njihovo večje vključevanje v življenje in delo, hkrati z višjo učinkovitostjo in uspešnostjo študija. Najpomembnejši ukrepi za reševanje problematike mladih so:

- ☐ povezovanje študija in dela (socialne in kadrovske štipendije, študijska praksa),
- ☐ prenova visokošolskega študija z bolonjskim procesom,
- ☐ ukrepi APZ (vsaka mlada oseba mora biti v 6 mesecih po prijavi na Zavod vključena v program APZ ali biti zaposlena),
- ☐ izvajanje projekta Preprečitev neuspešnosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju in usposabljanju, ki ga izvaja Center RS za poklicno izobraževanje zaradi zmanjševanja osipa,
- ☐ reforma študentskih servisov in predvidene zakonske spremembe pri štipendiranju, s katero se bo dosegla sprostitev delovnih mest, ki jih sedaj

zasedajo študenti, ki se zaposlujejo prek študentskih servisov (Program reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji, 2005).

1.8.3 Aktivna politika zaposlovanja v Sloveniji

Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (ZZZPB) v 49. členu določa, da ima brezposelna oseba pravico in dolžnost vključiti se v programe ukrepov Aktivne politike zaposlovanja, podrobnejši ukrepi pa so urejeni v Programu Aktivne politike zaposlovanja.

Program Aktivne politike zaposlovanja je pripravljen za daljše obdobje in izhaja iz prioritet, opredeljenih v evropskih in nacionalnih razvojnih dokumentih ter iz razmer na trgu dela.

Ukrepi aktivne politike zaposlovanja so dveh vrst. Ukrepi, ki so namenjeni delodajalcem in ukrepi namenjeni posameznikom (brezposelnim in delavcem).

Glavni izzivi na področju zaposlovanja in brezposelnosti, na katere se je država odzvala s predvidenimi ukrepi so:

- ☐ visok delež dolgotrajno brezposelnih, ki se je v zadnjih letih celo povečal,
- ☐ strukturna brezposelnost: slaba izobrazbena sestava brezposelnih, visok delež brezposelnih brez oziroma z nizko izobrazbo,
- ☐ izredno nizka stopnja brezposelnih starejših (55–64 let), saj je med najnižjimi v Evropi,
- ☐ naraščajoče število brezposelnih oseb z višjo in visoko izobrazbo,
- ☐ preprečevanje brezposelnosti žensk.

Strateški cilji programov APZ

Na podlagi razmer na trgu dela skušajo s programi doseči, da se:

- ☐ poveča zaposlenost in zniža brezposelnost,
- ☐ preprečuje prehod v dolgotrajno brezposelnost (zniža delež dolgotrajno brezposelnih in poveča prehod v zaposlitev),
- ☐ zmanjša strukturna brezposelnost: poveča zaposljivost z dvigom izobrazbe, usposobljenostjo in izboljšanjem veščin,
- ☐ poveča prilagodljivost in konkurenčnost zaposlenih (poveča delež zaposlenih s krajšim delovnim časom v skupni zaposlenosti ter število zaposlenih, ki so vključeni v vseživljenjsko učenje v okviru APZ),
- ☐ spodbuja novo zaposlovanje,
- ☐ okrepi socialna vključenost (zniža delež prejemnikov denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči med brezposelnimi).

Za uspešno dosego zgoraj navedenih ciljev pa bodo poskušali doseči z aktivnostmi kot so:

1. Svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve
 - ☐ poklicno in zaposlitveno informiranje, svetovanje, motiviranje,
 - ☐ pomoč pri iskanju zaposlitve,
 - ☐ razvoj in izvajanje novih oblik pomoči ter predstavitev.
2. Usposabljanje in izobraževanje
 - ☐ programi institucionalnega usposabljanja in nacionalne poklicne kvalifikacije,
 - ☐ programi praktičnega usposabljanja,
 - ☐ programi izobraževanja,
 - ☐ usposabljanje in izobraževanje zaposlenih,
 - ☐ preventivni in inovativni projekti na trgu dela.
3. Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja
 - ☐ spodbujanje samozaposlovanja,

- ☐ subvencije za zaposlitev teže zaposljivih skupin brezposelnih oseb,
 - ☐ povračilo stroškov dela,
 - ☐ spodbujanje prilagodljivosti delovne sile in podjetij,
 - ☐ ohranitev delovnih mest.
4. Programi za povečevanje socialne vključenosti
- ☐ spodbujanje socialnega vključevanja in delovne aktivnosti,
 - ☐ spodbujanje zaposlitvenih zmogljivosti,
 - ☐ inovativni programi za pospeševanje socialnega vključevanja in boja proti zapostavljanju na trgu dela (Program ukrepov APZ za obdobje 2007-2013).

Dejavnosti aktivne politike zaposlovanja za mlade

Programi APZ predstavljajo zelo pomemben mehanizem spodbujanja zaposlovanja mladih oziroma preprečevanja njihove (dolgotrajne) brezposelnosti.

V Sloveniji je bil edini program zaposlovanja, ki je bil neposredno namenjen mladim iskalcem prve zaposlitve, program subvencioniranja pripravništva, uveden leta 1991. Pri tem programu je šlo za sofinanciranje dela plače pripravnikov, s čimer je Zavod za zaposlovanje spodbujal delodajalce, da so vsaj za določen čas zaposlovali mlade v obdobju, ko je bilo sicer novo zaposlovanje povsem ustavljeno (Trbanc, 2007: 57).

Program se je izkazal za učinkovitega a je bil zaradi pomanjkanja denarnih sredstev, izboljšanja razmer na trgu delovne sile leta 1996 odpravljen.

Poleg pripravništva sta se tradicionalno oblikovala še dva prehoda iz izobraževanja v zaposlitev, to sta štipendiranje in vajeništvo.

Štipendiranje je sistem financiranja izobraževanja mladih, v katerem šolajoči se mladi prejemajo določena sredstva za čas izobraževanja. V preteklosti so delodajalci uporabljali kadrovske štipendiranje. Kadrovske štipendije so način načrtovanja kadrov, s katerim podjetja vežejo nase mlade že v obdobju začetnega izobraževanja.

Mladim štipendije olajšajo izobraževanje in jim zagotavljajo zaposlitev po končanem izobraževanju, saj se tovrstne štipendije običajno vračajo z obvezno zaposlitvijo pri podjetju štipenditorju.

Vajeništvo mladim omogoča izobraževanje neposredno z delovno prakso. V tri leta trajajočem izobraževanju se vajenci delno izpopolnjujejo s praktičnim delom neposredno pri delodajalcih, delno pa pridobivajo teoretično znanje v šoli.

Vključevanje v delovno okolje že v začetnem obdobju olajšuje mlademu bodočemu delavcu in delodajalcu privajanje na skupno delo (Trbanc, Verša, 2002: 357–358).

Mladi se dodatno lahko vključujejo v različne programe zaposlovanja kot so⁴:

Informiranje in poklicno svetovanje: s tem ukrepom se zagotavlja informacije v zvezi z zaposlovanjem, izobraževanjem pa tudi z načrtovanjem poklicne poti, nekatere dejavnosti vključujejo tudi osnovnošolce in srednješolce. Na primer: »Drugače o poklicih«, »Poklicna orientacija pred vključitvijo v ukrepe«, pomembno vlogo pri dajanju potrebnih informacij imajo Centri za informiranje in poklicno svetovanje (CIPS).

Drugi ukrep je Svetovanje in pomoč pri zaposlitvi:

Tu so dejavnosti usmerjene v svetovanje in pridobivanje znanja, s katerim se brezposelna oseba nauči sistematičnega iskanja zaposlitve ter tudi možnost opravljanja preizkusa znanja, veščin, navad na delovnem mestu. Tu so zajeti »Klubi za iskanje zaposlitve« in »Delovni preizkus«, izdelava zaposlitvenega načrta, ter Program za težje zaposljive brezposelne osebe, namenjen tistim z nizko ali nedokončano izobrazbo, tistim z zdravstvenimi in osebnostnimi problemi.

V okviru ukrepa Usposabljanja in izobraževanja je mladim omogočeno, da se prekvalificirajo, dokvalificirajo ali pa ponovno vključijo v izobraževanje. Programa, pomembna za mlade sta Usposabljanje na delovnem mestu- gre za vključitev v delovni proces na podlagi programa usposabljanja za konkretno delo Program

⁴ Ukrepi so povzeti z Zbornika 2. posveta na temo Zaposlovanje&socialno vključevanje. Stanje zaposljivosti in zaposlovanja mladih v RS (Počivavšek, 2005: 33-43).

10.000+, poznan tudi kot Program izobraževanja in pridobivanja certifikatov o nacionalni poklicnih kvalifikacijah za brezposelne osebe, sem spada tudi program projektno učenje za mlade (PUM) namenjen mladim s ciljem po ponovnem izobraževanju ali zaposlitvi.

Nadalje se spodbuja novo zaposlovanje teže zaposljivih oseb s subvencijo v enkratnem znesku, ta dejavnost pa sodi pod ukrep Spodbude za zaposlovanje.

Spodbujanje samozaposlovanja je ukrep, ki omogoča informiranje brezposelnih o možnostih samozaposlitve in potrebnih postopkih zanjo, ter s subvencijami za samozaposlitev pospešuje podjetništvo in odpiranje delovnih mest.

1.9 MLADI

Mladinska brezposelnost velja za enega od osrednjih problemov zaposlovanja, saj je v večini držav že desetletja celo dvakrat do trikrat višja od splošnih stopenj brezposelnosti (Trbanc, 2007: 39).

Kategorija mladih je po MOD zajeta v starostni skupini od 15–24 let, vendar pa privzete standardne klasifikacije ni. Tako Zavod republike Slovenije za zaposlovanje v kategorijo mladih zajema starostno kategorijo med 15–26. letom.

1.9.1 Gibanje brezposelnosti mladih v EU

Po podatkih Eurostata stopnja brezposelnosti v primerjavi z letom 2004, ko je bila leta 19,2% (podatek velja za januar 2004) med mladimi upada, v oktobru 2007 je znašala za območje EU 27 14,7%, (januarja 2007 je bila brezposelnost 16,8%), a je v primerjavi s splošno stopnjo brezposelnosti dvakrat višja – 7,5%.

Glede na celotno populacijo, je stopnja zaposlenosti mladih starih od 15–24 let nižja. V drugem četrtletju 2006 je stopnja zaposlenosti EU 27 znašala 64,3 %, stopnja zaposlenosti mladih pa le 36 %, in se je v primerjavi z letoma 2004 in 2005 (ta je

tedaj znašala 36,8 %) znižala. Splošna stopnja zaposlenosti (15–64 let) pa je v Sloveniji, v drugem četrtletju 2006 znašala 67,1 %, zaposlenost mladih pa v istem obdobju 35,3 %.

Maja 2008 je stopnja brezposelnosti mladih, mlajših od 25 let, znašala v evro območju 15 %, v EU27 14,9 %.

Najvišja stopnja brezposelnosti med mladimi je maja znašala v Španiji 23,9 %, takoj ji sledi Grčija, ki je imela marca 22,7 odstotno brezposelnost. Zelo visoka stopnja brezposelnosti mladih je tudi v Italiji (marca je bila 20,8%) in na Madžarskem (19,7%).

Najnižji stopnji brezposelnosti imata Nizozemska (5,6 %) in Danska (5,5 %) (Eurostat, 2008).

1.9.2 Značilnosti mladih

Lastnosti, po katerih se mlade razlikuje od starejših kategorij na trgu delovne sile, so tako njihove prednosti kot slabosti na trgu dela.

Poleg neugodnih zaposlitvenih razmer na trgu dela lahko mladi za delodajalce predstavljajo tvegano delovno silo, saj se mladim pripisujejo lastnosti, kot so manjša odgovornost, manjša pripadnost, nestalnost, neresnost.

Casson (v Svetlik 1985: 84) pravi, da se mladi še preizkušajo, iščejo primerno delovno področje, delo kombinirajo z izobraževanjem in drugimi aktivnostmi, še niso posebej pridobitniško usmerjeni in cenijo prosti čas, zato pogosto prekinjajo in spreminjajo zaposlitev.

Mladost in pomanjkanje delovnih izkušenj sta verjetno največji lastnosti mladih, ki ovirata pridobitev zaposlitve. Kljub temu, da izobrazba zagotavlja osnovno znanje za opravljanje dela, pa pridobi uporabno vrednost šele skupaj z delovnimi izkušnjami. Delodajalci delovnim izkušnjam dajejo velik poudarek in jih vrednotijo skoraj tako kot izobrazbo, saj iz podatkov o njihovi karieri sklepajo o določenih lastnostih posameznika in usposobljenosti za določeno vrsto dela.

Mladi, še posebej pa prvi iskalci zaposlitve, se soočajo tudi s pomanjkanjem izkušenj pri iskanju zaposlitve.

Čeprav imajo mladi manj izkušenj, so visoko motivirani in zmožni ponuditi nove ideje in poglede. S seboj prinašajo energijo, znanje in kreativnost.

Ključna konkurenčna prednost mladih je predvsem novejša in kompleksno znanje, ki ga prinašajo iz izobraževalnega procesa. Imajo tudi večje spretnosti pri delu z računalnikom, uporabi medmrežja, sposobnost iskanja informacij, komunikacijske spretnosti, delo v skupinah, projektno delo, aktivno uporabo tujih jezikov (Trbanc, 2007: 58).

Mnogokrat se pozablja, da so mladi zelo prilagodljivi, relativno nezahtevni tako glede plače kot glede delovnega časa. Pogosto so pripravljeni sprejeti slabše zaposlitve, zaposlitve, ki ne ustrezajo njihovi izobrazbi, zaposlitve za krajši čas in fizično naporna dela (Pečnik, 2001: 22).

Med zaposlenimi za določen čas je daleč največ mladih. Zaposlovanje za določen čas je z vidika podjetij bolj varno, saj lahko po preteku obdobja pogodbo o delu obnovijo ali pa ne, odvisno pač od potreb in možnosti. Z bolj pogostim zaposlovanjem za določen čas se tako tudi na slovenskem trgu delovne sile uvaja delovni vzorec opravljanja začasnih del z bolj pogostimi prehodi med stanjema zaposlenosti in brezposelnosti. Vendar ta vzorec ni enakomerno porazdeljen med delovno populacijo, ampak je bolj ali manj vsiljen le mladim. Dejstvo je namreč, da mladi začasnih zaposlitev ne opravljajo tako pogosto zato, ker bi si to želeli, ampak zato, ker stalne zaposlitve ne dobijo (Trbanc et.al., 1992: 137).

Tako so mladi in tudi starejši vse bolj zaposleni v t. i. delnih zaposlitvah (*part-time jobs*), v tretjem četrtletju 2007 je bil ta odstotek mladih v teh zaposlitvah 24,4 %, delež starih pa malo višji 25,8 %, kar je v primerjavi z deležem populacije med 25–54 let, ki predstavlja 15,6 odstoten delež zaposlenih v delnih zaposlitvah visok odstotek. Daleč najvišji delež ima kategorija mladih(15-24 let) v segmentu začasnih zaposlitev (*temporary contracts*). Ta delež znaša 42,8 %, kar je skorajda 4- krat več od deleža starostne skupine med 25–54 letom (11,6 %).

1.9.3 Dejavniki, ki vplivajo na položaj mladih

Položaj mladih na trgu dela je odvisen od različnih dejavnikov, ki so med seboj prepleteni in zelo kompleksni. Tako v Sloveniji kot v drugih evropskih državah imajo pomemben vpliv predvsem naslednji dejavniki:

Gospodarska gibanja

Povezanost gibanj zaposlovanja z ekonomskimi cikli, tokovi in nihanji, je pri zaposlovanju mladih še posebej izrazita, saj v obdobjih gospodarske recesije brezposelnost prizadene ravno tiste, ki na trg dela šele vstopajo (mladi). Od gospodarskih gibanj in ciklov je tudi odvisno, kako hitro in če sploh lahko trg posrka tako številen priliv mladih po končanem šolanju.

Demografska gibanja

Podaljševanje življenjske dobe, upad rodnosti, ter tako posledično zmanjševanje mladih v prebivalstvu, vpliva na številčno zmanjševanje skupine delovno sposobnega prebivalstva in s tem zmanjševanje aktivnega prebivalstva.

Spremembe v izobraževalnih sistemih in podaljševanje izobraževanja

V zadnjih dveh desetletjih so v evropskih državah potekale obsežne reforme, katerih namen je bilo povečanje zaposljivosti mladih. Poudarek reform je bil predvsem na modernizaciji programov, večji razvejanosti in odprtosti le-teh, vpetostjo delodajalcev v razvoj izobraževanja...

Mladi zaradi vse večjega pomena znanja ostajajo v izobraževanju dlje časa, zato je vse več mladih z visoko izobrazbo, ki kasneje vstopijo na trg dela.

Konkurenca med mladimi izobraženci je vse večja, zaradi česar se morajo soočati z brezposelnostjo ter sprejemajo dela, za katera je zahtevana nižja izobrazba.

Poleg vsega se pojavljajo tudi strukturna neskladja; po eni veliko povpraševanje po tehničnih, naravoslovnih poklicih na drugi strani pa prevelika ponudba na področju družboslovja.

Ignjatović (2006: 67) navaja, da v zvezi z naraščanjem deleža diplomantov v slovenski družbi in na trgu delovne sile lahko v prihodnosti pomenita dve možnosti:

«1. hiter prehod v družbo znanja, ki bo zahteval nadaljne hitro prestrukturiranje slovenskega gospodarstva in številna nova delovna mesta, ki so po zahtevnosti primerljiva z visoko izobraženo delovno silo» in 2. : «še večjo podzaposlenost in visoko stopnjo brezposelnosti med mladimi diplomanti, ob ohranitvi sedanjega trenda počasnega razvoja in redkega nastajanja kvalitetnih (visoko) zahtevnih delovnih mest.»

Povečanje fleksibilnosti na trgu dela

Mladi se ob vstopanju na trg dela v večini soočajo z manj varnimi zaposlitvami, to so predvsem zaposlitve z določen delovni čas in zaposlitve s krajšim delovnim časom. Boljše zaposlitvene možnosti so povezane predvsem s povpraševanjem po visoko usposobljeni in specializirani delovni sili, nižje izobraženi pa se morajo praviloma spopadati s slabšimi zaposlitvenimi možnostmi.

Reguliranje zaposlovanja, politika zaposlovanja in odnos socialnih partnerjev do zaposlovanja mladih

Zaposlitvena zakonodaja, različni ukrepi države, ki urejajo prehode iz šolanja v zaposlitev, različne vrste izobraževanja, štipendijska politika, spodbujanje povezovanja šol in delodajalcev, praktično usposabljanje mladih že med šolanjem in Aktivna politika zaposlovanja pripomorejo k (ne)uspešnosti zaposlovanja mladih.

1.9.4 Ukrepi nekaterih evropskih držav pri preprečevanju dolgotrajne brezposelnosti mladih

Države po Evropi so, da bi preprečile dolgotrajno brezposelnost mladih, uvedle različne ukrepe, ki so pripomogli k lažjemu prehodu iz šole v zaposlitev ali se pri reševanju brezposelnosti izkazali kot pozitivni. Najpogostejši med njimi so bili:

Priprava načrta zaposlitve in svetovanje mladim brezposelnim

Na Irskem vse mlade brezposelne napotijo na poklicno svetovanje. V večini držav za mlade brezposelne pred nastopom dolgotrajne brezposelnosti izdelajo zaposlitveni načrt.

Pomoč pri iskanju zaposlitve

V Veliki Britaniji so se osredotočili na pospešeno iskanje zaposlitev za mlade ter dajanju podpore pri iskanju zaposlitve.

Olajšanje prehoda med izobraževanjem in delom

Nemčija in Avstrija spodbujata mlade k vključevanju v dualni sistem izobraževanja, torej kombiniranja teoretičnega izobraževanja s praktičnim delom. Mladi tako že v času šolanja pridejo v stik s potencialnimi delodajalci.

Poskusi zmanjševanja osipa mladih iz šol ter ponovno vključevanje osipnikov v izobraževanje

V južnoevropskih državah in v Veliki Britaniji je kar tretjina mladih, ki so nizko kvalificirani, problem osipa je problematičen tudi v Sloveniji, predvsem na srednješolski stopnji (Trbanc, 2002: 360–361).

1.9.5 Posledice brezposelnosti za mlade

Karl Marx je dejal, da je delo najpomembnejša, temeljna človekova dejavnost. Ker je delo družbena dejavnost, odtujitev od dela pomeni tudi odtujitev od drugih. Delo po njegovem mnenju zagotavlja najpomembnejša in temeljna življenjska sredstva za zadovoljitev osnovnih potreb, osebnosti in humanosti (Haralambos, Holborn, 2001: 187).

Brezposelnost torej s seboj prinaša različne posledice, ki bolj ali manj vplivajo na posameznika. Najočitnejše posledice nezaposlenosti so finančne narave, a brezposelni z izgubo službe izgubijo več kot denar.

Intenzivnost posledic brezposelnosti je zlasti odvisna od:

- ☐ vrste trajanja brezposelnosti,
- ☐ družbenega položaja družine brezposelnega,
- ☐ osebnostnih značilnosti posameznika,
- ☐ od materialne in fizične podpore, ki jo družina in širša družbena skupnost nudita brezposelnemu človeku.

Mladi so pogosto odvisni od materialne pomoči staršev oziroma sorodnikov in so zato večinoma vezani na lokalne trge delovne sile. Ti pa se med seboj precej razlikujejo po strukturi povpraševanja po delovni sili, ki izhajajo predvsem iz razlik v industrijski strukturi, v strukturi gospodarstva posamezne regije oz. okolja (Trbanc, 1992: 128).

Faggin in Little (2001: 255–256) pravita, da delo daje možnost za razvoj spretnosti in ustvarjalnosti, to daje občutek smisla, saj se ta z nezaposlenostjo izgublja, dohodek od dela pa nudi svobodo in nadzor zunaj dela in pomembno vpliva na možnost preživljanja prostega časa.

- **Materialne posledice**

Willis (v Rapuš Pavel, 2005: 257) meni, da mladim finančna stiska prepreči, da bi uživali družabno življenje. Brez dela imajo dejavnosti prostega časa manjši pomen in mladi vse več časa preživijo doma.

Prinčič (2006:107) na podlagi opravljenih intervjujev z brezposelnimi mladimi osebami ugotavlja, da »obravnavani mladi, ki vstopajo v brezposelnost takoj po študiju, prehajajo k skromnejšemu načinu življenja. Njihova materialna ranljivost se kaže predvsem v zreduciranem obsegu potrošnje, zminimaliziranju stroškov na najnujnejše, nesposobnosti načrtovanja prihodnosti in ustvarjanj oz. kreiranja življenja po lastnih idejah.«

Brezposelne osebe si svoj finančni položaj sicer lahko izboljšajo s skromnimi denarnimi pomočmi kot sta denarno nadomestilo in denarna socialna pomoč, a so do njih upravičeni le pod določenimi pogoji.

Dohodek od dela daje možnost vključitve v prostovoljne aktivnosti, kar pa stane, zato ravno pomanjkanje denarja pogosto onemogoča vključevanje v prostočasne dejavnosti.

»Brezposelni se pogosto ukvarjajo s takoimenovano »sivo ekonomijo« ali z »delom na črno«. Gre za delo, ki poteka izven pravnih norm, ne da bi bilo formalno

registrirano, nadzirano in ne da bi bili plačani prispevki in davki, ki so vezani na opravljanje dela. Prav za brezposelne so takšne delovne aktivnosti najbolj »koristne«. So dodaten vir dohodkov, poleg tega pa tudi način, da brezposelna oseba ostane v stiku s svetom ter ohranja in razvija delovne zmožnosti in socialne stike.« (Kavar Vidmar, 1998:86–87).

»Mladi, ki si skušajo organizirati življenje ločeno od izvirne družine in si ustvariti lastno družino, so danes pogosto (pre)obremenjeni s finančnimi težavami. Organizacija lastnega življenja je zaradi negotovega položaja na trgu dela in nizkih prihodkov namreč tesno povezana s finančnim položajem. Za mlade je namreč značilno, da nimajo lastnih prihodkov in so zato še bolj izpostavljeni tveganju za revščino (Rapuš Pavel, 2005:10).

- **Psihosocialne posledice**

Fagin in Little (2001: 255-256) trdita, da zaposlitev daje občutek identitete o tem, kdo so in kakšna je njihova vloga v družbi. Nezaposlenost pa praviloma zmanjšuje družbene stike.

Ule (1995: 122) ugotavlja, da socialnopsihološke raziskave dokazujejo da brezposelnost pušča usodne posledice na psihični strukturi osebnosti. Stanje brezposelnosti vodi do sprememb, ki se kažejo predvsem kot izguba samospoštovanja, sprememba vrednot, moralno etičnih predstav, zoženje življenjskega sveta. To vodi do redukcije življenjskih ciklov in aspiracij, zoženje dejavnosti in možnosti odločanja, umik v izolacijo, apatije, dalj trajajoča brezposelnost oziroma nezmožnost najti zaposlitev pa lahko privede tudi do negativnega odnosa do dela ali pa negativnega odnosa do družbe sploh.

Brezposelnost lahko, vendar ne vedno, preprečuje celostno vključenost mladih ljudi v družbo. Takrat govorimo o socialni izključenosti.

Kronauerjeva socialno izključenost pojmuje kot skupek in medsebojno vplivanje šestih tipov izključenosti:

- Izključenost s trga dela: gospodarske sile povzročajo ovire pri zaposlovanju za tiste z relativno malo veščinami. Neuspešno zaposlovanje oziroma neuspešno ponovno vključevanje na trg dela povzroča pri posamezniku občutke nepomembnosti in manjvrednosti.
- Ekonomska izključenost: izključenost s trga dela vodi do finančne odvisnosti od državnih pomoči in izgubo zmožnosti preživljati samega sebe.
- Institucionalna izključenost: revni in brezposelni nimajo dostopa do privatnih institucij (bank, zavarovalnic) tako kot zaposleni. Namesto tega, se morajo brezposelni obrniti na državne ustanove, namenjene prikrajšanim. To pa lahko povzroči občutke sramu in pasivnosti.
- Socialna izolacija: pomeni odsotnost socialnih mrež ter zoževanje stikov,
- Kulturna izključenost: tu gre za nezmožnost živeti po družbeno sprejemljivih normah in vrednotah, kar vodi do stigmatizacije ter sankcij s strani okolja.
- Prostorska izključenost: vse zgornje okoliščine vodijo do prostorske koncentracije bivanja oseb z omejenimi finančnimi zmožnostmi in doživljanje prostorske zapostavljenosti. Takšne osebe pogosto živijo na področjih kjer je pomanjkanje infrastrukture, prevoza, trgovin pa tudi kulturnih dogodkov (Kieselbach, 2003: 2).

Najbolj pomembni faktorji, ki prispevajo k socialni izključenosti med mladimi so predvsem nizka izobrazba, pasivnost na trga dela, negotov finančen položaj, pomanjkanje socialne podpore in neprimerna oziroma nezadostna institucionalna pomoč.

- **Prosti čas**

Na samem začetku brezposelnosti obilica prostega časa predstavlja priložnost za sprostitev, počitek, dela na sebi, po daljšem obdobju brezposelnosti pa mladi le stežka najdejo smiseln način izrabe prostega časa.

»Delo za večino ljudi določa življenjski vzorec, in ko ta vzorec izgubijo, je nanje naložena odgovornost, za katero se večina brezposelnih v svojem delovnem življenju ni usposobila, odgovornost za organiziranje lastnega bivanja«. (Pilgrim Trust, 1930, po Ashton 1986, v Podržaj, 2003).

- **Doživljanje prihodnosti**

Pri dalj časa trajajoči brezposelnosti lahko osebe doživljajo občutke strahu pred trajno brezposelnostjo in splošno negotovost, kar privede celo do izgube vizije, negativnega videnja prihodnosti in nezaupljivosti.

- **Zdravstvene težave**

Strokovnjaki menijo (Rapuš Pavel, 2005: 353), da obstaja realna povezanost med brezposelnostjo in težavami na področju zdravja, saj brezposelnost vpliva na kvaliteto fizičnega in duševnega zdravja ljudi.

- **Odnosi v družini**

Družina je lahko tako dejavnik tveganja kot pa varovalni dejavnik v času brezposelnosti mlade osebe.

Alvaro in Garido (v Rapuš Pavel, 2005: 344) ugotavljata, da mlade bolj kot negotovost zaposlitve bremenijo pritožbe staršev zaradi brezposelnosti, težje prenašajo predvsem finančno odvisnost od staršev.

Brezposelnost mladih v zgodnji fazi ima lahko tudi pozitivne učinke na duševno zdravje. Brezposelni pridobijo več prostega časa, odmaknjeni so od zahtev in rutine vsakdanjega delovnega življenja (Rapuš Pavel, 2005: 354).

Prav tako imajo več časa za družino in prijatelje, možnost dela na sebi, udeleževanja različnih izobraževanj, tečajev pa tudi za načrtovanje svoje poklicne pot in ciljev.

1.10 ISKANJE ZAPOSLOTITVE

Brezposelnost je lahko tudi poseben življenjski izziv. Od človeka zahteva, da najde bodisi novo zaposlitev, bodisi drug vir preživljanja oziroma drug način življenja. Iskanje zaposlitve je delo s polnim delovnim časom (Kavar Vidmar, 1998: 86).

Vse hujša konkurenca na trgu dela zahteva od iskalcev zaposlitve, da se poslužujejo različnih načinov iskanja zaposlitve. Zelo pomembno je, da brezposelna oseba dobro pozna načine, s katerimi bi lahko prišla do potencialnega delodajalca in se mu tako predstavila. Ko se poslužuje različnih metod iskanja zaposlitve, pridobiva informacije o možnih zaposlitvah, predstavlja sebe in svoje sposobnosti in znanja ter prihaja v stik s potencialnimi delodajalci.

Poznamo formalno in neformalno ter posredno in neposredno iskanje zaposlitve.

Formalno iskanje zaposlitve pomeni, da se brezposelni pri iskanju in pridobivanju informacij ravna po določenih pravilih in postopkih, pri neformalnem iskanju pa ne uporabljajo formaliziranih oblik in postopkov.

Pri posrednem iskanju zaposlitve pa gre za pridobivanje informacij preko t.i. posrednikov, ki so lahko sorodniki, prijatelji, znanci, preko medijev lahko pa so posredniki tudi različne institucije, ki nudijo posredovanje zaposlitev. Kadar iskalci zaposlitve sami (osebno, pisno) vzpostavijo stik s potencialnim delodajalcem govorimo o neposrednem iskanju zaposlitve (Smonkar, 1994: 87).

Ko se posameznik poteguje za zaposlitev ima na voljo več možnosti:

Odziva se na razpise za prosta delovna mesta

Najpogosteje se na takšne razpise odzivamo s pisno prijavo, za katero uporabljamo izraz »prošnja za zaposlitev«, zadnje čase pa se ta izraz nadomešča z izrazoma prijava ali ponudba za zaposlitev.

Išče delo s pomočjo Zavoda za zaposlovanje

Uradi za delo, ki delujejo pod okriljem Zavoda za zaposlovanje uporabnikom zagotavljajo pravice s področja posredovanja zaposlitve, nudijo zaposlitveno svetovanje, omogočajo uveljavljanje pravic iz zavarovanja za primer brezposelnosti, ter organizirajo različne programe zaposlovanja.

V stik z delodajalcem lahko pridemo tudi, če delovno mesto ni razpisano

Delo iščemo tako, da zbiramo informacije preko ljudi, ki jih poznamo, saj vedo kakšno zaposlitev iščemo; informacije lahko dobimo s pomočjo različnih medijev (časopisov, interneta, televizije...) ali pa preko poslovnih imenikov, kot so Rumene strani ali Poslovni Imenik Slovenije (Sever et. al., 2003: 6–13). Ena izmed možnosti pa je tudi, da neposredno sprašujemo pri delodajalcih za morebitno delo.

Oglasi v časopisih, revijah, internetu

Delodajalci lahko dajo oglase v različne medije, odvisno od tega, kakšne vrste delojemalca iščejo. Oglase pa ne dajejo le delodajalci temveč tudi iskalci zaposlitve, ponavadi, kadar iščejo delne, honorarne zaposlitve ali pa ko gre za delo na domu.

Zaposlitve išče s pomočjo zasebnih agencij za zaposlovanje

Agencije nudijo delojemalcem pomoč pri iskanju prve zaposlitve, svetovanje pri iskanju nove zaposlitve, pomoč pri iskanju začasnega dela, iskalci zaposlitve pridobijo veliko informacij o podjetjih in trgu dela, pomoč pri časovnem načrtovanju zaposlitve, nudijo tudi psihološko testiranje, da posamezniki lažje identificirajo svoje prednosti in pomanjkljivosti. Agencije uporabnike sproti obveščajo o prostih delovnih mestih, ki ustrezajo njihovi izobrazbi, izkušnjam in sposobnostim.

(www.zaposlitev.net, 2008)

1.11 BREZPOSELNOST V UPRAVNI ENOTI CERKNICA

Urad za delo Cerknica spada pod Območno enoto Ljubljana.

Območna enota Ljubljana uporabnikom zagotavlja storitve na sedežu in tudi na 10 uradih za delo. Eden izmed teh uradov je tudi Urad za delo Cerknica, ki poleg Cerknice zajema tudi občini Bloke in Loško dolino.

1.11.1 Gospodarski dejavniki

Za Notranjsko so značilna velika gozdnata območja, kar pomeni, da je največji vir dohodkov lesno predelovalna industrija. Poleg lesne industrije (Perko, 1998, 364–367) dajejo zaslužek še kmetijstvo, promet in turizem. Danes so predvsem večja lesno predelovalna podjetja v Starem trgu, Cerknici, Martinjaku, Rakeku in Logatcu. V Ložu se razvija tudi kovinska industrija.

Naselja so se bolj zgostila le ob prometnih poteh in na dnu kraških slemen, saj so za naselitev primerne le nižje police in slemen. Avtobusne povezave so razvite le do občinskih središč, v splošnem pa so dnevne avtobusne povezave zelo slabe. Velike so možnosti za razvoj turizma, vendar so turistične zmogljivosti na Notranjskem skromne.

V zadnjem času se v občini Cerknica vlaga sredstva v izgradnjo novih gospodarskih con z namenom razvijanja proizvodnih, poslovnih in trgovskih dejavnosti.

1.11.2 Gibanje brezposelnih oseb

1.11.2 TABELA : Gibanje registrirano brezposelnih oseb in indeks rasti v letih od 1995–2007

Leto	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Reg. brezposelne osebe	829	811	847	821	693	578	586	519	507	476	466	345	319
IR	101,5	97,8	104,4	96,9	84,4	83,4	101,4	88,5	110,9	93,9	97,9	99,4	92,5
Stopnja reg. brezposelnosti	15,2	16,2	12,2	12	9,9	8,3	8,2	-	7,1	6,6	6,3	4,8	4,2

IR-indeks rasti v %($\text{indeks} = V_t/V_{t-1} \cdot 100$)

Vir: Letna poročila Zavoda RS za zaposlovanje za leta 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 in 2007.

Število brezposelnih na Cerknškem iz leta v leto pada.

Brezposelnost je bila na tem območju najvišja leta 1997, takrat je bilo brezposelnih 847 oseb. Od leta 1997 število brezposelnih upada leta 2007 je bilo brezposelnih 319 moških in žensk, kar je kar za 52,3 % manj kot leta 1997. V letu 2008 pa je se je število brezposelnih rahlo povečalo, v maju 2008 je namreč na Uradu bilo prijavljenih 339 oseb, v mesecu juniju pa 345 oseb.

Stopnja brezposelnosti (ta predstavlja razmerje med registrirano brezposelnimi osebami in aktivnim prebivalstvom) je bila najvišja v letu 1996, znašala je kar 16,2 %, najmanjša pa leta 2007(4,2 %).

Sicer je stopnja brezposelnosti na tem območju ena od najnižjih, narašča pa število brezposelnih nad 40 let.

Kot ugotavlja Javornik (2007: 18), gospodarstvo ljudem v tej regiji ne ponuja dovolj kakovostnih delovnih mest, zato so si ti primorani poiskati boljše delo drugje. Gre predvsem za izobražene ljudi, saj podjetjem na tem območju primanjkuje predvsem nekvalificiranih delavcev, višje izobraženim pa ne preostane drugega, kot da si delo poiščejo drugje. Posledica tega je, da je izobrazbena sestava v regiji podpovprečna, kar je resna ovira za konkurenčnost regije, ki je mimogrede na predzadnjem mestu po razvitosti.

Da je izobrazbena struktura zelo nizka, kažejo podatki letnega poročila o brezposelnosti.

Konec decembra 2007 je bila izobrazbena struktura brezposelnosti naslednja: največ brezposelnih je bilo s I. stopnjo izobrazbe, in to kar 32,3 % (103 osebe), sledijo pa V. stopnja – 95 ljudi, kar je 29,8 % ter IV. stopnja 70 oseb (22 %).

Značilne skupine brezposelnih oseb in število le-teh v Upravni enoti za delo Cerknica so prikazane v spodnji tabeli:

1.11.3 TABELA: Značilne skupine registrirano brezposelnih oseb v Upravni enoti Cerknica

Leto:	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ženske	312	296	273	260	238	228	158	137
Iskalci prve zaposlitve	67	87	*	105	117	105	44	46
Stari do 26. let	123	140	128	123	114	115	55	56
Trajno presežni delavci, stečajniki	217	218	*	110	91	98	106	100
Dolgotrajno brezposelni	360	297	*	193	194	197	129	123
Stari nad 40 let	338	291	*	240	218	212	197	201
Vsi	578	556	519	507	476	466	345	319

*- ni podatka

Vir: Letna poročila Zavoda za zaposlovanje RS, OE Ljubljana, leta 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007.

Ženske: Delež brezposelnih žensk iz leta v leto pada, leta 2000 je delež brezposelnih žensk znašal 54 % leta 2007 pa 43 %.

Mladi: Prav tako se znižuje delež brezposelnih mladih. Najnižji delež je bil leta 2006, saj je znašal 15,9 % kar je kar za 9,1 % manj kot leta 2001. V maju je bil odstotek brezposelnih mladih 16,9 %.

Prvi iskalci zaposlitve: Delež prvih iskalcev zaposlitve je na območju Urada za delo Cerknica bil najvišji leta 2004 (24,5 %). Glede na leto 2006, ko je delež prvih iskalcev zaposlitve bil 12,7-odstoten, pa se je v letu 2007 (14,4 %) povečal, kljub temu, da se skupno število brezposelnih zmanjšuje.

Dolgotrajno brezposelni: Število dolgotrajno brezposelnih oseb se prav tako znižuje. Najvišji delež dolgotrajno brezposelnih oseb je bil leta 2000, ko je bilo na Uradu 62,3 % dolgotrajno brezposelnih. Od leta 2000 do leta 2003 delež trajno brezposelnih pada, nato se v letih 2003, 2004 giblje med 40 in 42 %. V letu 2006 delež pade na 37,4 %, v letu 2007 pa rahlo naraste in znaša 38,5 %.

Brezposelni, stari nad 40 let: Delež starejših brezposelnih je bil najvišji prav v letu 2007, saj je bil delež brezposelnih celo 63 %, najmanjši pa je bil leta 2005 s 45,5 odstotki.

Trenutno (julij) je na Uradu prijavljenih 49 oseb starih do 26 let in 40 iskalcev prve zaposlitve. Prav tako 40 je brezposelnih starih od 26 z vključno 30-im letom.

V juniju 2008 je brezposelnost mladih znašala 14,8 %.

Dela, po katerih delodajalci na tem območju najbolj povprašujejo, so predvsem dela s poklicno izobrazbo kot so na primer trgovci – zaradi gradnje trgovin, kuharji in natakarji – ti imajo veliko izbiro, saj oseb s takšno vrsto izobrazbe primanjkuje, povpraševanje po takih profilih pa je na tem območju veliko. Delodajalci pogosto iščejo tudi osebe z elektrotehniško in podobno izobrazbo. Veliko je povpraševanja tudi po nekvalificirani delovni sili, za delo v proizvodnji.

V letu 2007 so imeli na cerknškem uradu največ potreb po proizvodnih delavcih brez poklica, kar 40 odstotkov, zelo iskani so tudi gradbeni delavci, strojni tehniki, gostinski poklici.

Mladi izobraženi, predvsem tisti z družboslovno usmeritvijo, težko najdejo zaposlitev, saj ni skoraj nikakršne ponudbe s strani delodajalcev po poklicih, ki spadajo pod ta segment. Zato veliko izobraženih sprejme slabše plačana dela in dela, katerih je zahtevana nižja stopnja izobrazbe, tako mladi z visoko izobrazbo, dokler ne najdejo boljše rešitve, sprejemajo dela v proizvodnji in tako opravljajo fizična dela, ki so zelo slabo plačana.

2 PROBLEM

2.1 OPREDELITEV PROBLEMA

V raziskavi sem se osredotočila na problem brezposelnosti mladih na Uradu za delo Cerknica. Kljub temu, da se brezposelnost med mladimi na tukajšnjem območju znižuje, me je zanimalo kako brezposelnost vpliva na tiste, ki imajo izkušnje s tem problemom.

Preučiti sem skušala, kako brezposelnost vpliva na njihovo vsakdanje življenje, kako brezposelna mladina doživlja prihodnost v zvezi z zaposlitvijo, s kakšnimi ovirami in občutki se mladi soočajo pri iskanju zaposlitve ter kako ocenjujejo primernost ukrepov in programov aktivne politike zaposlovanja.

Skušala sem preveriti naslednje hipoteze:

H1: Brezposelnost narašča med tistimi mladimi, ki prvič iščejo zaposlitev.

H2: Brezposelnost podaljšuje odvisnost od staršev.

H3: Mladi brezposelni se pri iskanju zaposlitve soočajo z negativnimi občutki.

H4: Mladi ocenjujejo programe APZ kot primeren način za reševanje problema brezposelnosti.

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE IN SPREMENLJIVKE

Raziskava je deskriptivna. Raziskava je v veliki meri kvantitativna, vsebuje pa tudi besedne opise anketiranih (kvalitativna analiza).

Spremenljivke so: starost, spol, stopnja izobrazbe, prvi iskalec zaposlitve, poklic, trajanje brezposelnosti, možnosti za zaposlitev, načini iskanja zaposlitve, razlog za brezposelnost, ovire, pripravljenost dodatnega izobraževanja, doživljanje prihodnosti, vpliv brezposelnosti, spopadanje z brezposelnostjo, način preživljanja, delo na črno, motiviranost, pomen zaposlitve, sprejemanje brezposelnosti bližnjih, primernost APZ.

3.2 MERSKI INSTRUMENT

Merski instrument, ki sem ga uporabila v raziskavi, je vprašalnik, sestavljen iz 18-ih vprašanj.

Anketiranje je bilo izvedeno na standardiziran način, s pomočjo vnaprej pripravljenega vprašalnika.

3.3 POPULACIJA IN VZOREC

Populacijo sestavljajo mlade brezposelne osebe, ki so stare do vključno 26 let ter tudi prvi iskalci zaposlitve. V vzorec sem zajela 25 brezposelnih oseb, od tega je bilo 12 žensk in 13 moških.

Vzorec anketiranih je nesistematičen. Anketiranci so bili izbrani slučajno ob njihovem rednem javljanju na Uradu za delo Cerknica, junija in julija 2008.

3.4 METODA ZBIRANJA PODATKOV

Podatki so bili pridobljeni z anketiranjem. Vprašalnik je vsak anketirani izpolnil sam, ob prisotnosti anketarja. Anketirancem je bil razložen namen vprašalnika in uporaba podatkov, prav tako je vprašalnik poleg vsakega odgovora vseboval navodila za izpolnjevanje.

Anonimnost anketirancev je bila zagotovljena. Vsak anketirani je po končanem izpolnjevanju vprašalnik oddal v za to posebej namenjeno kartonsko škatlo, z namenom da se zagotovi anonimnost anketirancev.

Anketirani je obkrožil črko pred ogovorom, pri nekaterih vprašanjih je lahko dodal tudi lasten odgovor, dve vprašanji pa sta od anketirancev zahtevali, da nanju odgovorijo besedno.

3.5 OBDELAVA PODATKOV

Podatke iz vprašalnika sem uredila s pomočjo programa Excel. Vsak podatek sem vnesla v računalnik ter na podlagi urejenih podatkov izračunala odstotke s funkcijami iz Excela. Rezultate sem prikazala v tabelah, odstotni izračuni pa so predstavljeni v grafični obliki.

4 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Povprečna starost anketiranih je bila 24,48 let.

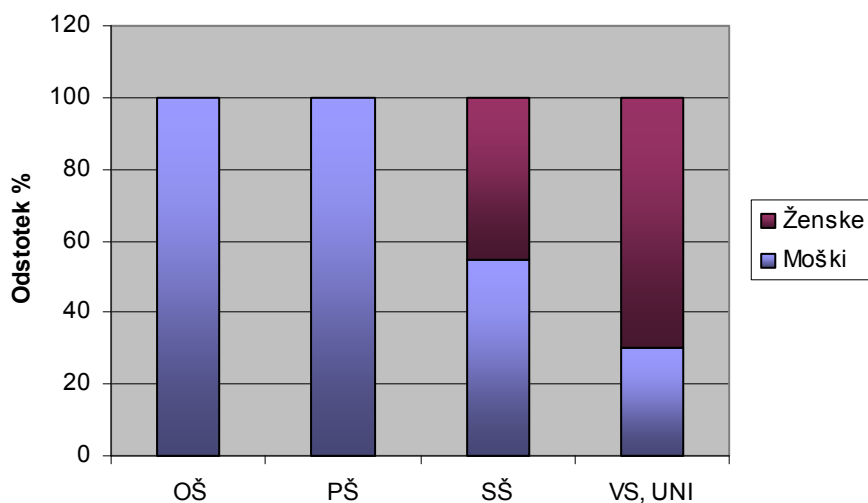
Anketiranih je bilo 12 žensk in 13 moških.

- **Spol in stopnja izobrazbe**

4.1 TABELA: Izobrazbena struktura anketiranih glede na spol anketiranih

Spol	OŠ	%	PŠ	%	SŠ	%	VS, UNI	%	Skupaj
Moški	1	100	3	100	6	54,55	3	30	13
Ženske	0	0	0	0	5	45,45	7	70	12
Skupaj	1	100	3	100	11	100	10	100	25

4.1 GRAF: Izobrazbena struktura anketiranih glede na spol anketiranih

Spolna struktura brezposelnih se razlikuje glede na posamezno stopnjo izobrazbe. Pri nižji stopnji izobrazbe (osnovna šola, poklicna šola) je delež moških višji od žensk, pa tudi s srednješolsko izobrazbo je več moških kot žensk. Večji delež žensk je zastopan pri visoki in univerzitetni izobrazbi.

Izobrazbena struktura vseh anketiranih je naslednja: 44 % anketiranih ima srednješolsko izobrazbo, 40 % visokošolsko ali univerzitetno izobrazbo, 12 % poklicno, 4 % pa ima le osnovno šolo.

- **Prvi iskalec zaposlitve**

4.2 TABELA: PRVI ISKALCI ZAPOSLOTVE PO STOPNJI IZOBRAZBE

Prvi iskalec zaposlitve	DA	NE
OŠ	1	0
PŠ	2	1
SŠ	6	4
VS, UNI	10	1
Skupaj	19	6

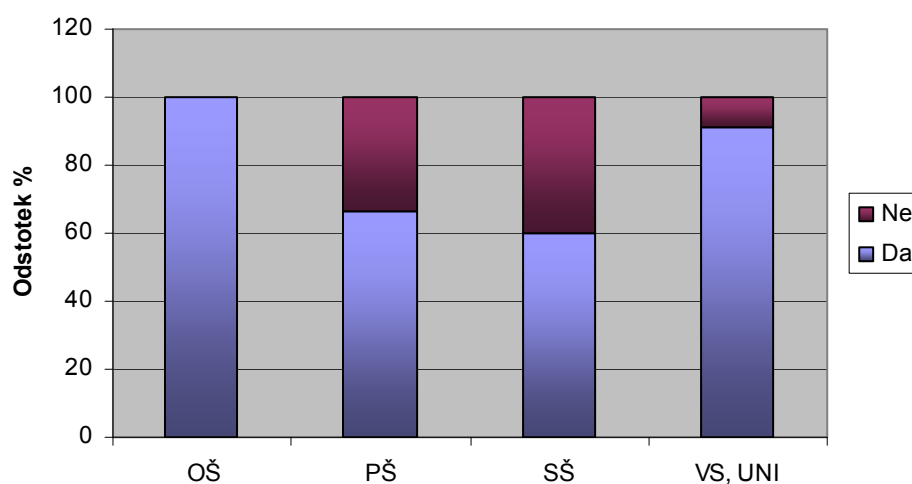
H1: Brezposelnost narašča med tistimi mladimi, ki prvič iščejo zaposlitev.

S tem rezultatom lahko potrdim hipotezo, da se brezposelnost med mladimi povečuje ravno med iskalci prve zaposlitve.

Kar 76 odstotkov anketiranih je namreč prvih iskalcev zaposlitve. Ta podatek povezujem s tem, da mladi, prvi iskalci zaposlitve nimajo delovnih izkušenj, zato ti ostajajo v večji meri brezposelni.

Pri vseh stopnjah izobrazbe je več kot polovica oseb prvih iskalcev zaposlitve.

4.2 GRAF: PRVI ISKALCI ZAPOSLOTVE PO STOPNJI IZOBRAZBE

- **Poklic anketiranih**

4.3 TABELA : POKLIC ANKETIRANIH

Poklic	Število
OŠ	1
Ekonomist	4
Gimn. Maturant	3
Inženir konfekcijske tehnike	1
Mizarski tehnik	1
Grafični tehnik	1
Tehnik zdr. nege	1
Gozdarski tehnik	1
Poslovni tajnik	1
Kovinar	1
Ekonomski tehnik	2
Prof. fr. Jezika in zgodovine	1
Prof. kemije	1
Prof. razred. Pouka	1
Gradbeni tehnik	1
Upravni org.	2
Elektrotehnik	1
Avtomehanik	1
Skupaj	25

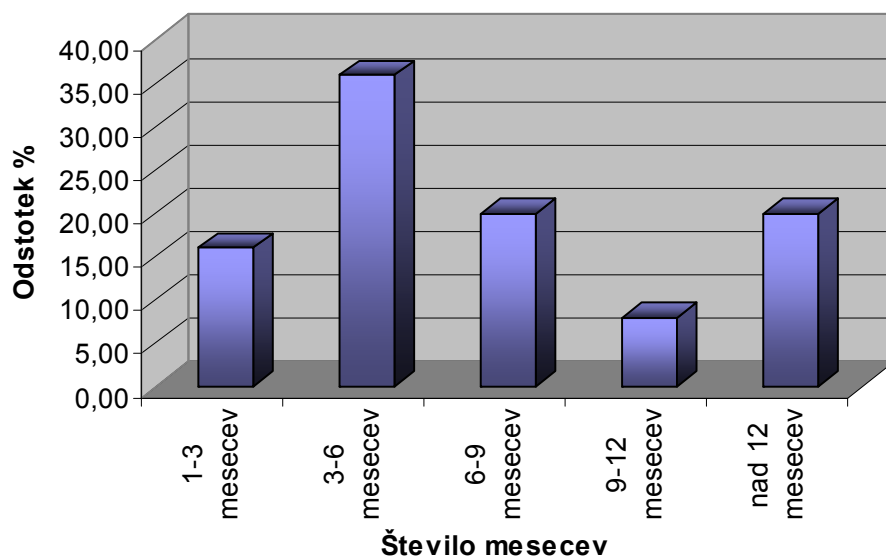
Kot prikazuje tabela, so brezposelni različnih poklicev. Največ brezposelnih je iz ekonomske smeri, in gimnazijskih maturantov. Več brezposelnih prihaja iz družboslovnih poklicev, saj je povpraševanje po poklicih iz tega segmenta majhno.

- **Trajanje brezposelnosti**

4.4 TABELA: TRAJANJE BREZPOSELNOSTI

Meseci	Število	Odstotek %
1-3 mesecev	4	16,00
3-6 mesecev	9	36,00
6-9 mesecev	5	20,00
9-12 mesecev	2	8,00
nad 12 mesecev	5	20,00
Skupaj	25	100,00

4.3 GRAF: TRAJANJE BREZPOSELNOSTI

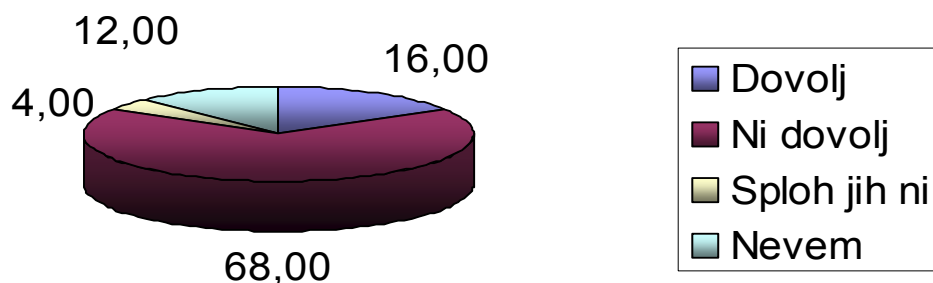
Največ mladih je brezposelnih 3–6 mesecev (36 %), enak odstotek pa zajemajo brezposelni med 6–9 meseci in brezposelni nad eno leto (20 %). Najmanj brezposelnih je v zajetih v skupini od 9–12 mesecev (8 %).

- Ali meniš, da je možnosti (potreb) za zaposlitev za tvoj poklic na območju notranjsko-kraške regije dovolj?

4.5 TABELA: MOŽNOSTI (POTREBE) ZA ZAPOSLOITEV NA OBMOČJU NOTRANJSKO-KRAŠKE REGIJE PO MNENJU ANKETIRANIH

Možnosti	Število	Odstotek %
Dovolj	4	16,00
Ni dovolj	17	68,00
Sploh jih ni	1	4,00
Nevem	3	12,00
Skupaj	25	100,00

4.4 GRAF: MOŽNOSTI (POTREBE) ZA ZAPOSLOITEV NA OBMOČJU NOTRANJSKO-KRAŠKE REGIJE PO MNENJU ANKETIRANIH

Mladi anketirani brezposelni v 68 % menijo, da na območju Notranjsko-Kraške regije ni dovolj priložnosti za zaposlitev glede na njihov poklic.

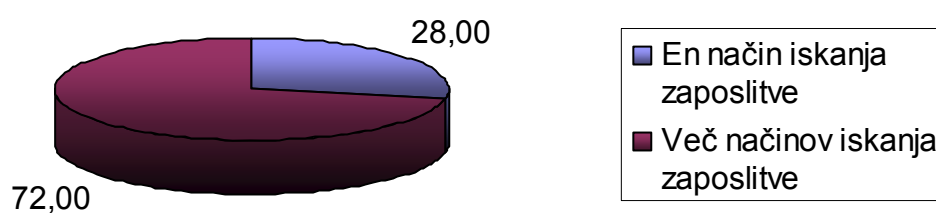
Da je potreb dovolj meni 16 odstotkov vprašanih. Z »ne vem« je odgovorilo 12 % vprašanih. 4 % anketiranih pa meni, da sploh ni možnosti za zaposlitev glede na njihov poklic. Tu gre predvsem za specifične poklice kot je na primer inženir konfekcijske tehnike, ker na tukajšnjem območju ni povpraševanja za takšen poklic.

- **Pri iskanju zaposlitve uporabljam:**

4.6 TABELA: ISKANJE ZAPOSLOTITVE GLEDE NA INTENZIVNOST

Možnosti	Število	Odstotek %
En način iskanja zaposlitve	7	28,00
Več načinov iskanja zaposlitve	18	72,00
Skupaj	25	100,00

4.5 GRAF: ISKANJE ZAPOSLOTITVE GLEDE NA INTENZIVNOST

Mladi so glede iskanja zaposlitve zelo aktivni. Kar v 72 odstotkih mladi anketirani uporabljajo več načinov iskanja zaposlitve.

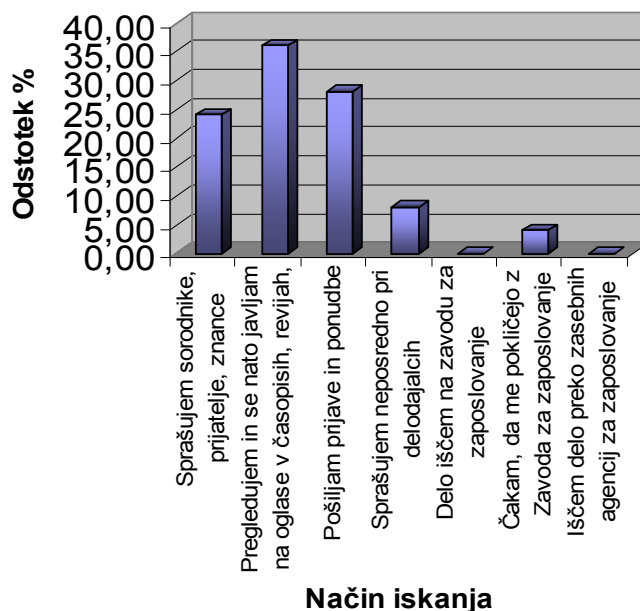
28 % anketirancev pa pri iskanju zaposlitve uporablja le en način. Vseh 28 % odstotkov, ki pri iskanju zaposlitve uporabljajo le en način iskanja zaposlitve, ima končano srednjo šolo ali manj.

- **Kako najpogosteje iščeš zaposlitev?**

4.7 TABELA: NAJPOGOSTEJŠI NAČIN ISKANJA ZAPOSLOTITVE

Način	Število	Odstotek %
Sprašujem sorodnike, prijatelje, znance	6	24,00
Pregledujem in se nato javljam na oglase v časopisih, revijah, internetu	9	36,00
Pošiljam prijave in ponudbe	7	28,00
Sprašujem neposredno pri delodajalcih	2	8,00
Delo iščem na zavodu za zaposlovanje	0	0,00
Čakam, da me pokličejo z Zavoda za zaposlovanje	1	4,00
Iščem delo preko zasebnih agencij za zaposlovanje	0	0,00
Skupaj	25	100,00

4.6 GRAF: NAJPOGOSTEJŠI NAČIN ISKANJA ZAPOSLOTITVE

Mladi anketirani iščejo zaposlitve na različne načine. Najbolj pogosto, v 36 % iščejo zaposlitev tako, da pregledujejo oglase v časopisih, revijah, internetu in se nato

javljajo nanje. Na drugem mestu po pogostosti uporabe je pošiljanje ponudb in prijav, to metodo najpogosteje uporablja 28 % vprašanih, zelo pogosto pa je tudi spraševanje sorodnikov, prijateljev in znancev, saj se te metode poslužuje 24 odstotkov vprašanih.

V manjši meri pa je uporabljen način neposrednega spraševanja pri delodajalcih, saj ta način uporabljati dve osebi, kar je 8 %. Ena oseba (4 %) najpogosteje uporablja način iskanja zaposlitve, ki je čakanje, da jo pokličejo z Zavoda.

Nihče od vprašanih pa načina »iskanje dela na zavodu za zaposlovanje« ter »iskanje dela preko zasebnih agencij« ni navedel kot najpogostejšega načina.

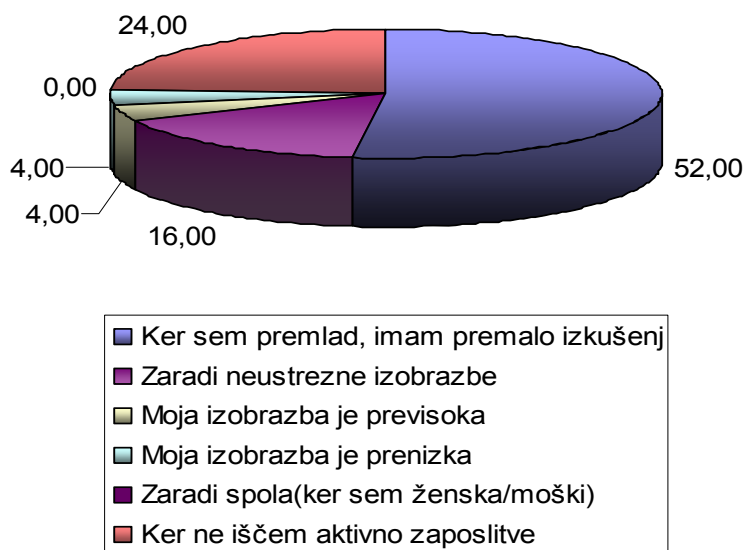
Iskanje zaposlitve preko zavoda za zaposlovanje, ter preko zasebnih agencij sta še vedno uporabljeni v manjši meri kot drugi načini iskanja zaposlitve.

- kateri razlog je po tvojem mnenju najpogostejši, da še nisi dobil/a zaposlitve?

4.8 TABELA: NAJPOMEMBNEJŠI RAZLOG ZA NEZAPOSLENOST

Razlogi	Število	Odstotek %
Ker sem premlad, imam premalo izkušenj	13	52,00
Zaradi neustrezne izobrazbe	4	16,00
Moja izobrazba je previsoka	1	4,00
Moja izobrazba je prenizka	1	4,00
Zaradi spola(ker sem ženska/moški)	0	0,00
Ker ne iščem aktivno zaposlitve	6	24,00
Skupaj	25	100,00

4.7 GRAF: NAJPOMEMBNEJŠI RAZLOG ZA NEZAPOSLENOST

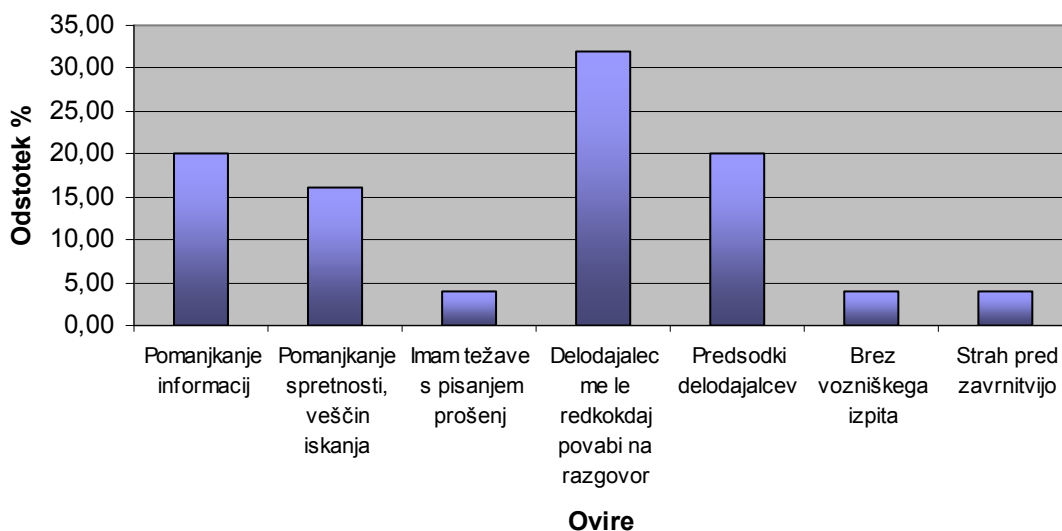
Iz tabele je razvidno, da mladi brezposelni kar v več kot polovici primerov (52 %) navajajo kot najpomembnejši razlog zakaj še niso dobili zaposlitve mladost in neizkušenost. V 24 odstotkih pa je ta razlog neaktivno iskanje zaposlitve, saj menijo, da je to povezano z lastno aktivnostjo. S 16 % sledi razlog neustrezna izobrazba, s 4 % pa sta navedena razloga previsoka in prenizka izobrazba.

- **S kakšnimi ovirami se še soočaš pri iskanju zaposlitve?**

4.9 TABELA: OVIRE, S KATERIMI SE BREZPOSELNI SOOČAJO PRI ISKANJU ZAPOSLOTVE

Ovire	Število	Odstotek %
Pomanjkanje informacij	5	20,00
Pomanjkanje spretnosti, veščin iskanja	4	16,00
Imam težave s pisanjem prošenj	1	4,00
Delodajalec me le redkokdaj povabi na razgovor	8	32,00
Predsodki delodajalcev	5	20,00
Brez voziškega izpita	1	4,00
Strah pred zavrnitvijo	1	4,00
Skupaj	25	100,00

4.8 GRAF: OVIRE, S KATERIMI SE BREZPOSELNI SOOČAJO PRI ISKANJU ZAPOSLOTVE

Mladi brezposelni se pri iskanju zaposlitve srečujejo tudi z ovirami.

Najpogostejša ovira je, da anketirane delodajalce le redkokdaj povabi na razgovor in se ti nimajo možnosti predstaviti delodajalcu s svojimi sposobnostmi znanji (32 %).

Drugi najpogostejši oviri sta pomanjkanje informacij in predsodki delodajalcev (20 %).

16 % vprašanih pa navaja, da jim primanjkuje spretnosti in veščin iskanja zaposlitve. S 4 % pa kot oviro navajajo še težave s pisanjem prošenj, dva anketiranca pa sta navedla svoji oviri to pa sta, neopravljen vozniški izpit ter strah pred zavrnitvijo.

Ugotavljam, da je razlog za neuspešno iskanje zaposlitev tudi prevelika oddaljenost, kar se nanaša na povrnitev stroškov. Iskalci zaposlitve tudi nimajo veliko možnosti, da se dokažejo na razgovorih, saj najpogosteje ti sploh nimajo veliko priložnosti, da bi se predstavili delodajalcu.

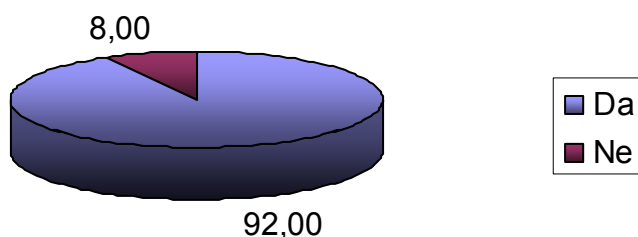
Ko pa imajo to možnost, se po mnenju ene izmed anketirank delodajalci osredotočajo predvsem na videz in ne na sposobnosti iskalca zaposlitve. Velikokrat pri zaposlitvi pomagajo veze in poznanstva, če jih imaš. Zato je nepoznavanje v današnjem času lahko velika ovira pri iskanju zaposlitve.

- **Si se pripravljen/a dodatno izobraževati, če bi ti to pripomoglo k hitrejši zaposlitvi?**

4.10 TABELA: PRIPRAVLJENOST ZA DODATNO IZOBRAŽEVANJE, ČE BI TO PRIPOMOGLO K HITREJŠI ZAPOSLOTVI

Možnosti	Število	Odstotek %
Da	23	92,00
Ne	2	8,00
Skupaj	25	100,00

4.9 GRAF: PRIPRAVLJENOST ZA DODATNO IZOBRAŽEVANJE, ČE BI TO PRIPOMOGLO K HITREJŠI ZAPOSLOTVI

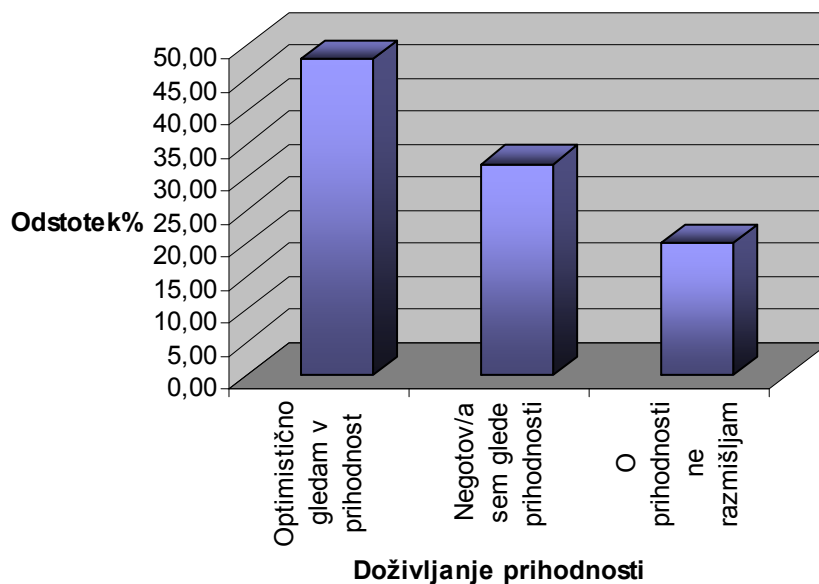
Mladi so se v 92 odstotkih pripravljeni dodatno šolati, če bi jim ti pripomoglo k hitrejši zaposlitvi. 8 % pa se ni pripravljeno dodatno šolati.

- **Kako doživljaš prihodnost v zvezi z zaposlitvijo?**

4.11 TABELA: DOŽIVLJANJE PRIHODNOSTI V ZVEZI Z ZAPOSLOTIVJO

Doživljanje	Število	Odstotek %
Optimistično gledam v prihodnost	12	48,00
Negotov/a sem glede prihodnosti	8	32,00
O prihodnosti ne razmišljam	5	20,00
Skupaj	25	100,00

4.10 GRAF: DOŽIVLJANJE PRIHODNOSTI V ZVEZI Z ZAPOSLOTIVJO

Doživljanje prihodnosti v zvezi z zaposlitvijo je med mladimi dokaj pozitivno, saj skoraj polovica (48 %) vprašanih z optimizmom gleda v prihodnost. Glede prihodnosti je negotovih 32 odstotkov vprašanih, o prihodnosti ne razmišlja 20 % anketiranih.

- **Kakšen vpliv ima brezposelnost na tvoje vsakdanje življenje?**

4.12 TABELA: VPLIV BREZPOSELNOSTI NA VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Vpliv brezposelnosti	Da	Odstotek %	Ne	Odstotek %
Brezposelnost mi ustreza	7	28,00	18	72,00
Podaljšuje mojo odvisnost od staršev(nisem samostojen/a)	20	80,00	5	20,00
Imam dovolj prostega časa	23	92,00	2	8,00
Imam težave s kvalitetnim organiziranjem prostega časa	10	40,00	15	60,00
Pomanjkanje denarja	22	88,00	3	12,00
Onemogoča mi širjenje socialnih stikov	11	44,00	14	56,00
Imam zdravstvene težave	4	16,00	21	84,0
Izogibam se družbi	6	24,00	19	76,00
Skupaj	25	100,00	25	100,00

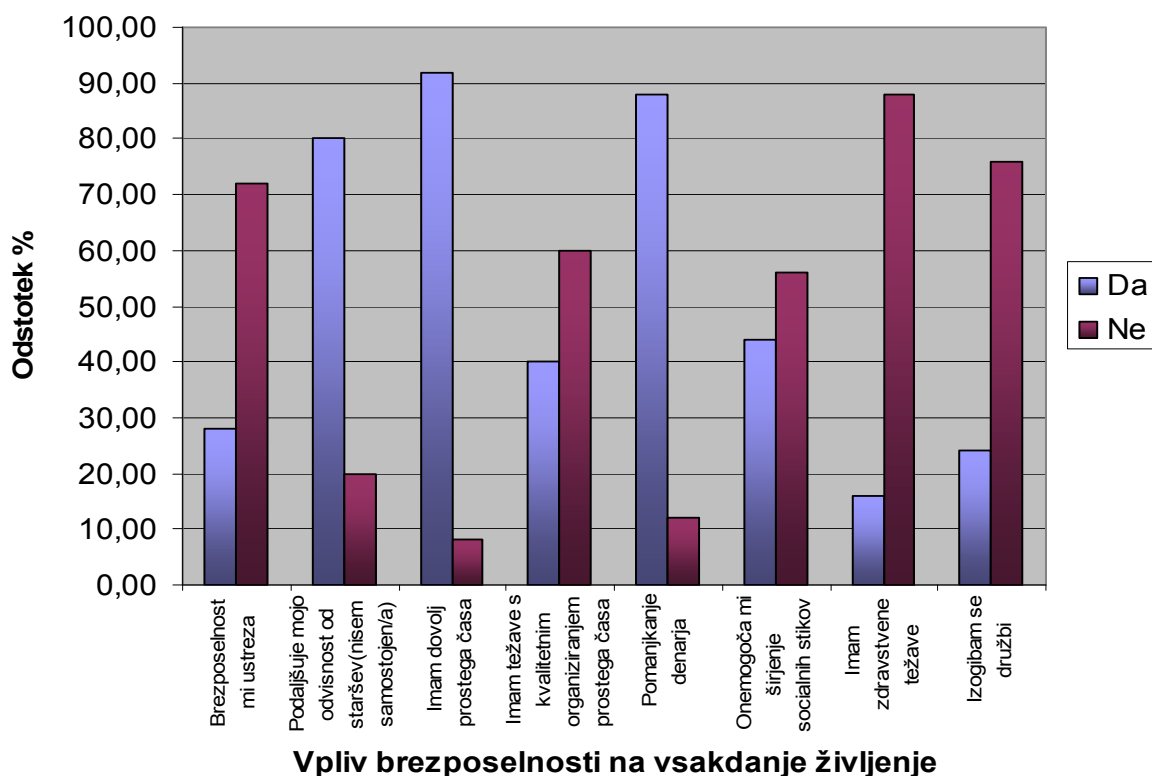
H2: Brezposelnost podaljšuje odvisnost od staršev.

Brezposelnost mladim onemogoča samostojno življenje, saj so odvisni od pomoči staršev.

Kar 80 % anketirancev navaja, da brezposelnost podaljšuje njihovo odvisnost od staršev, to lahko povežem tudi z vprašanjem, kako se mladi preživljajo v času brezposelnosti. Namreč več kot v 76 -ih odstotkih (glej 12. vprašanje) so mladi odvisni tudi od finančne pomoči staršev ali partnerja.

Tako to hipotezo potrjujem, saj iz danih podatkov brezposelnost prelaga samostojnost na poznejši čas.

4.11 GRAF: VPLIV BREZPOSELNOSTI NA VSAKDANJE ŽIVLJENJE

Brezposelnost večini mladim ne ustreza, saj se je kar 72 odstotkov mladih opredelilo za odgovor, da jim stanje brezposelnosti ne ustreza, 28 odstotkov mladim pa brezposelnost ustreza.

Da podaljšuje njihovo odvisnost od staršev in s tem onemogoča samostojnost, pravi 80 % vprašanih, v 20-ih odstotkih vprašanih pa brezposelnost ne vpliva na njihovo (ne)samostojnost.

Dovolj prostega časa v času brezposelnosti ima kar 92 % anketirancev, 8 % pa nima dovolj prostega časa.

Večina nima težav z organiziranjem prostega časa 60 %, 40 % pravi, da ima težave kako organizirati prosti čas.

Pomanjkanje denarja v času brezposelnosti občuti 88 % mladih, le 22 % finančnega pomanjkanja ne občuti.

Brezposelnost onemogoča širjenje socialnih stikov 44 % vprašanim, 56 odstotkov vprašanih meni, da brezposelnost ne vpliva na socialne stike.

Mladi skorajda nimajo zdravstvenih težav, ali pa jih kot take ne dojemajo, saj v 84 odstotkih nimajo težav z zdravjem, 4 osebe (16 %) kot posledico brezposelnosti navajajo tudi zdravstvene težave.

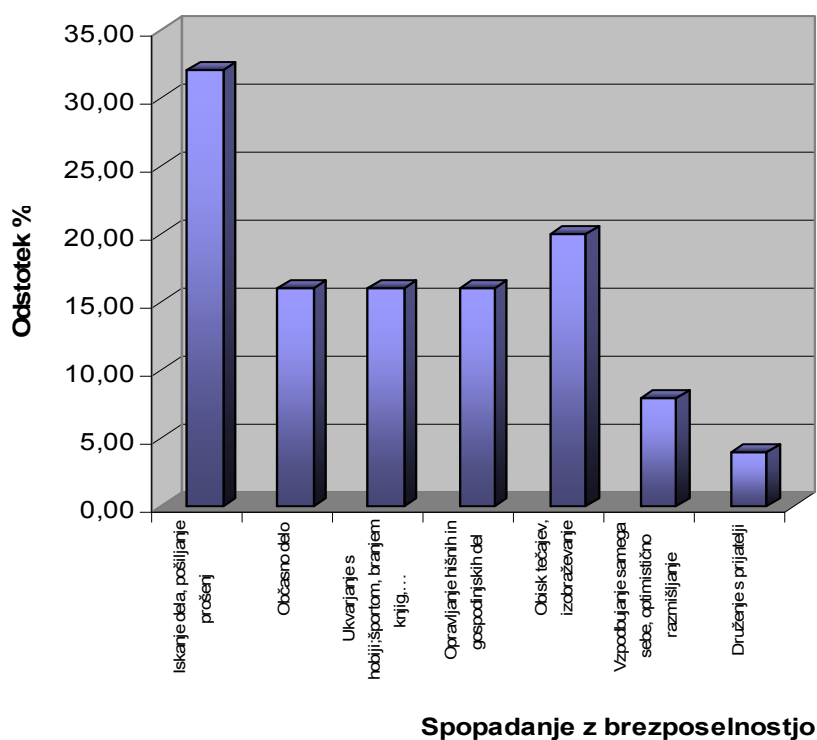
Družbi se izogiba skoraj četrtna anketiranih mladih (24 %), 76 % se družbi ne izogiba.

- Na kakšen način (kako) se spopadaš z brezposelnostjo?

4.13 TABELA: NAČINI SPOPADANJA Z BREZPOSELNOSTJO

Spopadanje z brezposelnostjo	Število	Odstotek %
Iskanje dela, pošiljanje prošenj	8	32,00
Občasno delo	4	16,00
Ukvarjanje s hobiji; športom, branjem knjig,...	4	16,00
Opravljanje hišnih in gospodinskih del	4	16,00
Obisk tečajev, izobraževanje	5	20,00
Vzpodbujanje samega sebe, optimistično razmišljanje	2	8,00
Druženje s prijatelji	1	4,00
Skupaj	25	100,00

4.12 GRAF: NAČINI SPOPADANJA Z BREZPOSELNOSTJO

Najpogostejši načini, s katerimi spopadajo z brezposelnostjo so iskanje dela in pisanje prošenj (32 %), izobraževanje (20 %), občasno delo, hobiji in opravljanje hišnih opravil (16 %).

Poleg zgoraj naštetih možnosti, pa ena oseba na to vprašanje odgovarja, da ne naredi veliko, da bi izboljšala svoj trenutni položaj, saj ji ustreza biti malo prost.

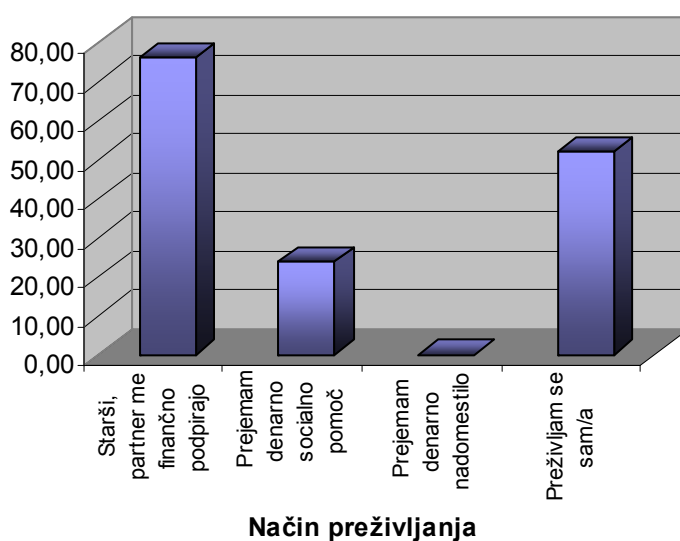
Dve osebi pa na vprašanje odgovarjata, da se z brezposelnostjo težko spopadata, kar ena oseba postaja depresivna in ima težave pri komuniciranju z drugimi. Ena brezposelna pa ne najde načina, kako se spopasti z brezposelnostjo, saj ima preveč prostega časa, ki ji ga ne uspe kvalitetno izkoristiti.

- **Kako se preživljaš v času brezposelnosti?**

4.14 TABELA: PREŽIVLJANJE V ČASU BREZPOSELNOSTI

Možnosti	Število	Odstotek %
Starši, partner me finančno podpirajo	19	76,00
Prejemam denarno socialno pomoč	6	24,00
Prejemam denarno nadomestilo	0	0,00
Preživljam se sam/a	13	52,00
Skupaj	25	100,00

4.13 GRAF: PREŽIVLJANJE V ČASU BREZPOSELNOSTI

Pri tem dogovoru so imeli anketirani na voljo več možnosti.

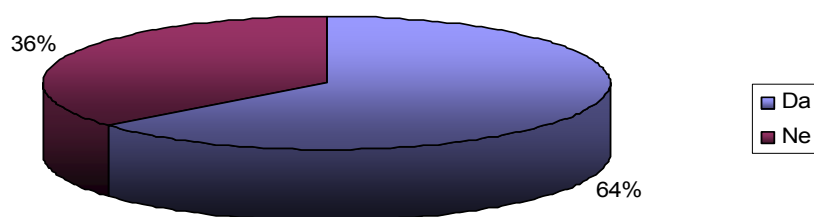
V času brezposelnosti se več kot tri četrtine anketiranih preživlja s pomočjo staršev ali partnerja. V 11 primerih, to je v 44 odstotkih se mladi preživljajo s pomočjo dveh ali več virov, največkrat pa se pojavljajta v kombinaciji odgovora: finančna podpora s strani staršev, prijateljev in odgovor preživljam se sam/a.

- Se kdaj poslučuješ tudi del v sivi ekonomiji (delo na črno)?

4.15 TABELA: POSLUŽEVANJE DELA NA ČRNO

Možnosti	Število	Odstotek %
Da	16	64,00
Ne	9	36,00
Skupaj	25	100,00

4.14 GRAF: POSLUŽEVANJE DELA NA ČRNO

Mladi se poslužujejo tudi dela na črno. V 64 % mladi kot vir preživljanja navajajo tudi delo na črno, 36 odstotkov vprašanih se ne poslužuje takih del.

- **S kakšnimi občutki se soočaš pri iskanju zaposlitve?**

4.16 TABELA: OBČUTKI, S KATERIMI SE BREZPOSELNI SOOČAJO PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE

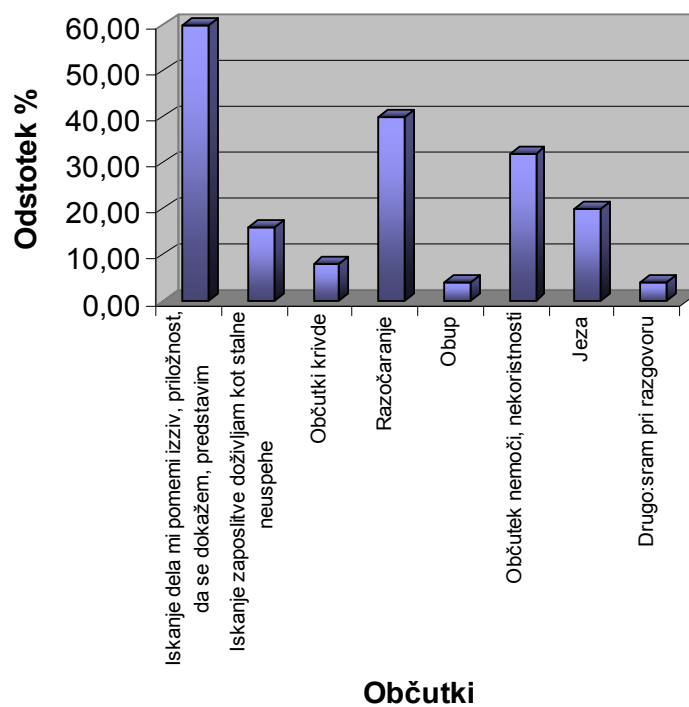
Občutki	Število	Odstotek %
Iskanje dela mi pomeni izziv, priložnost, da se dokažem, predstavim	15	60
Iskanje zaposlitve doživljam kot stalne neuspehe	4	16
Občutki krivde	2	8
Razočaranje	10	40
Obup	1	4
Občutek nemoči, nekoristnosti	8	32
Jeza	5	20
Drugo:sram pri razgovoru	1	4
Skupaj	25	100

H3: Mladi brezposelni se pri iskanju zaposlitve soočajo z negativnimi občutki.

Te hipoteze ne morem potrditi, saj se kar v 60 odstotkih pojavi trditev, da je iskanje dela zanje izziv, priložnost za predstavitev in dokazovanje. Tako mladi pri iskanju dela doživljajo tudi pozitivne občutke.

Pri negativnih občutkih se največkrat izrazi razočaranje, v 40 odstotkih, sledijo pa še občutek nemoči in nekoristnosti (32 %), jeza (20 %), ter doživljanje iskanja zaposlitve kot stalen neuspeh (16 %).

4.15 GRAF: OBČUTKI, S KATERIMI SE BREZPOSELNI SOOČAJO PRI ISKANJU ZAPOSLITVE

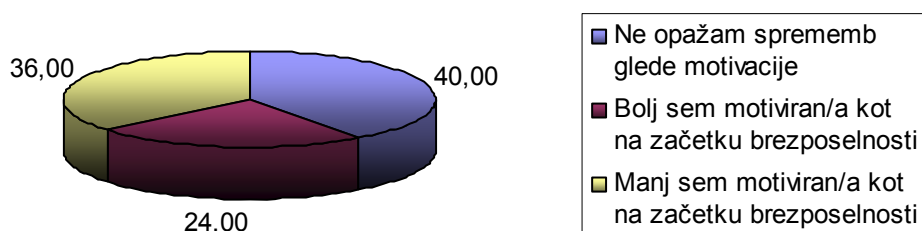

- **Se ti zdi, da si enako motiviran/a za iskanje zaposlitve kot na začetku brezposelnosti?**

4.17 TABELA: MOTIVIRANOST ZA ISKANJE ZAPOSLOTITVE

Motiviranost	Število	Odstotek %
Ne opažam sprememb glede motivacije	10	40,00
Bolj sem motiviran/a kot na začetku brezposelnosti	6	24,00
Manj sem motiviran/a kot na začetku brezposelnosti	9	36,00
Skupaj	25	100,00

4.16 GRAF: MOTIVIRANOST ZA ISKANJE ZAPOSLOTITVE

Največ anketiranih (40 %) je odgovorilo, da ne opažajo sprememb glede motiviranosti. 36 % anketirancev pa je odgovorilo, da so manj motivirani kot na začetku brezposelnosti. Ta rezultat je povezan s tem, da je motiviranost odvisna tudi od trajanja brezposelnosti. Namreč skoraj vsi tisti, ki so manj motivirani, z izjemo ene osebe, so brezposelni več kot tri mesece, od tega jih je več kot polovica brezposelnih nad deset mesecev.

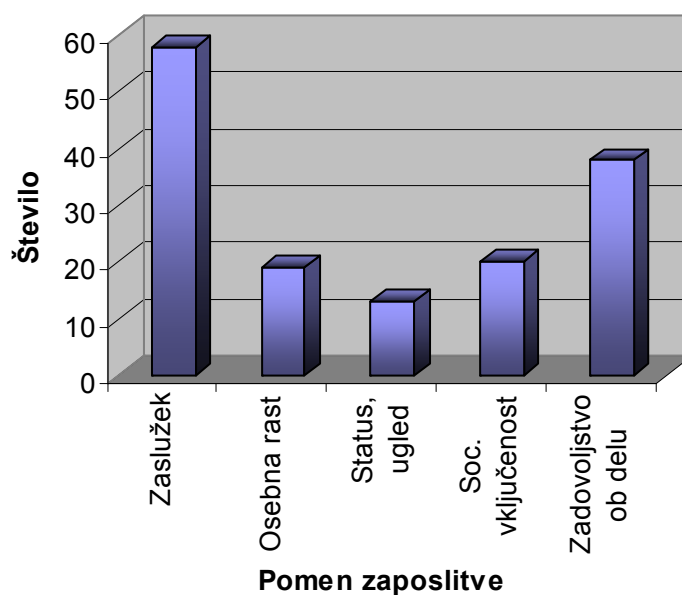
Da so bolj motivirani v primerjavi z začetkom brezposelnosti je odgovorilo 24 % oseb.

- **Kaj ti pomeni zaposlitev?**

4.18 TABELA: POMEN ZAPOSLOTITVE ZA BREZPOSELNO OSEBO(RAZVRŠEČNO PO POMEMBOSTI)

Pomen zaposlitve	Število
Zaslužek	58
Osebna rast	19
Status, ugled	13
Soc. vključenost	20
Zadovoljstvo ob delu	38

4.17 GRAF: POMEN ZAPOSLOTITVE ZA BREZPOSELNO OSEBO (RAZVRŠČENO PO POMEMBOSTI)

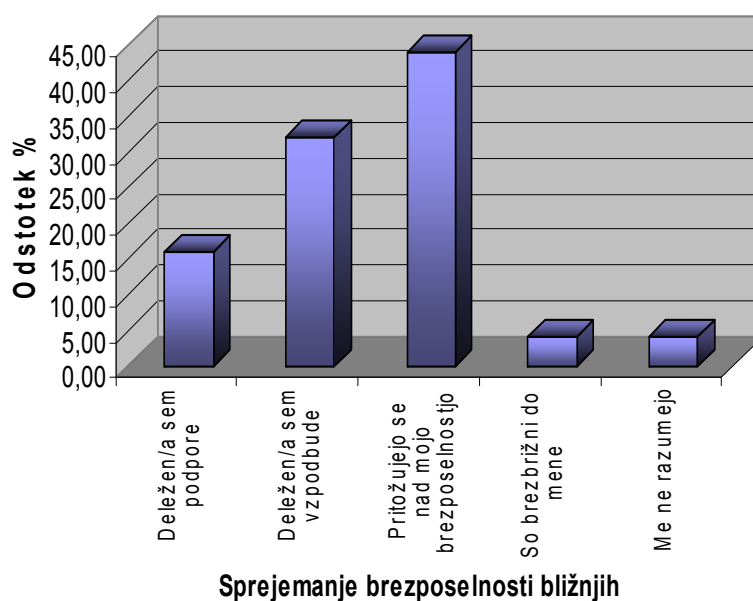
Po pomembnosti je na prvem mestu mladim zaslužek, sledi pa mu zadovoljstvo ob delu, ki je mladim po pomembnosti na drugem mestu. Finančna prikrajšanost, ki so je deležni brezposelni zato postavlja zaslužek kot najpomembnejši element zaposlitve. Socialna vključenost je po pomembnosti na tretjem mestu, takoj za njo pa sledi osebna rast.

- **Kako tvojo brezposelnost sprejemajo bližnji (družina, prijatelji)?**

4.19 TABELA: SPREJEMANJE BREZPOSELNOSTI BLIŽNJIH

	Število	Odstotek %
Deležen/a sem podpore	4	16,00
Deležen/a sem vzpodbude	8	32,00
Pritožujejo se nad mojo brezposelnostjo	11	44,00
So brezbrizni do mene	1	4,00
Me ne razumejo	1	4,00
Skupaj	25	100,00

4.18 GRAF: SPREJEMANJE BREZPOSELNOSTI BLIŽNJIH

Bližnji sprejemajo brezposelnost anketirancev v 44 odstotkih negativno, saj se pritožujejo na njihovo brezposelnostjo. Po drugi strani pa kar 32 % bližnjih brezposelne osebe spodbuja. 16 % anketiranih je deležno podpore s strani bližnjih. V manjši meri so bližnji brezbrizni ali pa brezposelne osebe ne razumejo (4 %).

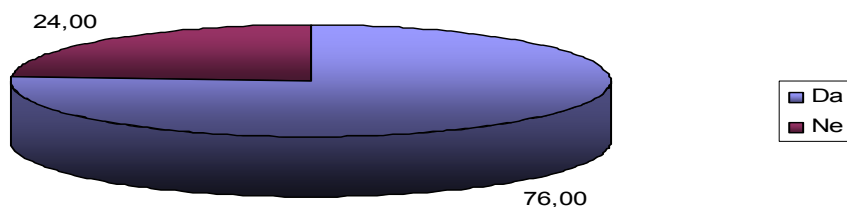
- **Se ti zdi, da so programi aktivne politike zaposlovanja (razne delavnice, usposabljanja, izobraževanja) primeren način za reševanje problema brezposelnosti? Zakaj?**

H4: Mladi ocenjujejo programe APZ kot primeren način za reševanje problema brezposelnosti.

4.20 TABELA : PRIMERNOST PROGRAMOV APZ ZA REŠEVANJE PROBLEMA BREZPOSELNOSTI

	Število	Odstotek %
Da	19	76,00
Ne	6	24,00
Skupaj	25	100

4.19 GRAF: PRIMERNOST PROGRAMOV APZ ZA REŠEVANJE PROBLEMA BREZPOSELNOSTI

Mladi brezposelni ocenjujejo primernost programov APZ pozitivno, saj jih 76 % vidi kot primeren način za reševanje problema brezposelnosti.

24 odstotkom vprašanih se programi APZ ne zdijo primerni.

- **Besedni opisi anketirancev na 18. vprašanje**

Na vprašanje, zakaj se zdijo mladim ukrepi APZ primeren/neprimeren način reševanja problema brezposelnosti, so mladi navedli osebna mnenja, ki sem jih povzela v tabeli, saj so se nekatera ponavljala.

Primernost ukrepov APZ po mnenju anketirancev	
Razlogi ZA	Razlogi PROTI
Pridobitev novih, konkretnih znanj	So preveč splošni
Pridobitev informacij o tem kako iskati zaposlitev	Niso prilagojeni željam, potrebam in znanju posameznika
Omogočajo večjo konkurenčnost na trgu dela	Ne pripomorejo k hitrejši zaposlitvi
Osvojitev veščin kako se predstaviti delodajalcu	Ni dovolj ukrepov namenjenih mladim
Omogočajo spoznati svoje spretnosti in sposobnosti ter pomanjkljivosti	
Razna usposabljanja pripomorejo k hitrejši zaposlitvi	
So pomemben vir podpore in vzpodbude	
Večja motiviranost pri iskanju zaposlitve	
Ponujajo upanje za prihodnost, optimistično razmišljanje	
So koristna zapolnitev prostega časa	
Izmenjava izkušenj	

Programi Aktivne politike zaposlovanja, kot so razne delavnice, usposabljanja, izobraževanja, se večini vprašanih zdijo primeren način reševanja problema brezposelnosti.

Kot razloge v njihovi prid navajajo, da z njimi pridobijo nova konkretna znanja, slišijo potrebne informacije, predvsem v zvezi s tem, kako iskati zaposlitev, saj omogočajo večjo konkurenčnost na trgu dela. Z ukrepi pridobijo veščine kako se predstaviti delodajalcu, spoznajo svoje spretnosti, zmožnosti ter se zavejo tudi svojih pomanjkljivosti.

Usposabljanje za pridobitev Nacionalne poklicne kvalifikacije (na primer za poklic varnostnika) je uspešen način, saj takšna usposabljanja lahko pripomorejo k hitrejši zaposlitvi kot s klasičnimi izobraževanji, trajajo tudi manj časa.

Ko pravi eden izmed anketiranih, so programi APZ lahko zelo pomemben korak za tiste s prenizko stopnjo izobrazbe in starejše.

So tudi zelo pomemben vir podpore in vzpodbude v času brezposelnosti. Mlade takšne dejavnosti vzpodbujajo z namenom povečati motiviranost pri iskanju zaposlitve.

Poleg tega ponujajo upanje za prihodnost in s tem optimistično razmišljanje brezposelne osebe, da bo tudi ona kmalu našla zaposlitev.

Programi pa so lahko koristna zapolnitev odvečnega prostega časa, ter ponujajo priložnost za izmenjavo izkušenj z ostalimi brezposelnimi.

Čeprav v manjšini, del vprašanih programov APZ ne vidi kot primernih.

Najpogostejša kritika je, da so preveč splošni, ter da se ne poglobijo znanju, potrebam in željam posameznika. Poleg tega niso prilagojeni izobrazbeni strukturi posameznika in njegovem znanju (na delavnicah so namreč mladi z različnimi izobrazbami, a so aktivnosti za vse enake).

Opozarjajo tudi, da je teh ukrepov premalo in da ti po njihovi oceni ne pripomorejo k hitrejši zaposlitvi.

5 RAZPRAVA

Iz pridobljeni rezultatov sem prišla do naslednjih ugotovitev:

Po predvidevanjih se brezposelnost povečuje med mladimi prvimi iskalci zaposlitve, 76 % anketiranih je namreč prvih iskalcev zaposlitve, kar je povezano s pomanjkanjem delovnih izkušenj.

Premalo priložnosti za visoko izobražene se kaže v tem, da so ti v večji meri brezposelni (44 %), mladi sami ocenjujejo (68 %), da na območju Notranjsko-Kraške regije ni dovolj potreb glede na njihov poklic.

Največ mladih je brezposelnih med 3–6 meseci (36 %), s tem pritrdim Svetlikovim ugotovitvam, da so mladi krajši čas brezposelni in je tudi njihova fluktuacija na trgu dela velika.

Mladi brezposelni so pri iskanju zaposlitve zelo aktivni, saj kar 72 % brezposelnih išče zaposlitev na več načinov, en način iskanja uporabljajo predvsem manj izobraženi iskalci zaposlitve.

Najpogostejši način iskanja dela je pri mladih pregledovanje in javljanje na oglase v časopisih, revijah, internetu (36 %), med pogoste načine iskanja zaposlitve sodita tudi pošiljanje prijav in ponudb na razpisano delovno mesto in spraševanje sorodnikov, prijateljev, znancev. Iskanje dela preko zasebnih agencij za zaposlovanje (še) ni dovolj razvito.

Pričakovano sta ravno mladost in pomanjkanje izkušenj (52%) po mnenju anketiranih najpomembnejši razlog za njihovo brezposelnost, razlog za nezaposlenost pa je v 24% posledica neaktivnega iskanja zaposlitve.

Poleg zgoraj omenjenih razlogov, mlade spremljajo tudi druge ovire pri iskanju zaposlitve. 32% anketiranih kot oviro navaja, da jih delodajalci le redkokdaj povabijo na razgovor, kar pomeni, da ne dobijo priložnosti, da bi se jim predstavili.

V 20% mladi kot oviro zaznavajo pomanjkanje informacij in predsodke delodajalcev. Manj pogoste ovire so pomanjkanje veščin in spretnosti pri iskanju zaposlitve,

oddaljenost od kraja dela, ki se nanaša na povrnitev stroškov, pa tudi neopravljen vozniški izpit, ki lahko pomeni težavo glede na slabe prometne povezave.

Večina brezposelnih (92 %) se je pripravljena dodatno izobraževati, kar je vzpodbudno glede na to, da ima razmeroma visok odstotek že končano visoko izobrazbo.

Doživljanje prihodnosti največ mladih (48 %) doživlja optimistično, negotovost občuti 32 % anketiranih, 20 % ne razmišlja o prihodnosti.

Brezposelnost večini ne ustreza (72 %), podaljšuje njihovo odvisnost od staršev (80%), omogoča dovolj prostega časa kar 92 % anketiranim, posledično ima težave z njegovim organiziranjem 40 % brezposelnih.

Najočitnejše posledice brezposelnost povzroča na materialnem področju, saj pomanjkanje denarja občuti 88 % mladih, zato je velik odstotek odvisen od finančne pomoči staršev ali partnerja, pogosto v kombinaciji, s tem da se mladi skušajo z občasnimi deli preživljati sami (64 % se jih namreč poslužuje dela na črno).

Mladim tako zaposlitev pomeni v prvi vrsti zaslužek, na drugem mestu po pomembnosti je zadovoljstvo ob delu, tretje mesto zaseda socialna vključenost. 44 % mladih kot posledico brezposelnosti navaja onemogočanje širjenja socialnih stikov, 24 % mladih se celo izogiba družbi.

Iskanje dela in pošiljanje prošenj je mladim najpogostejši način spopadanja z brezposelnostjo, pogosto se poslužujejo izobraževanj in tečajev, ukvarjajo s hobiji, opravljajo hišna opravila.

Pri iskanju zaposlitve jih spremljajo tako pozitivni kot negativni občutki, kar pa zavrne mojo hipotezo, saj sem predpostavljala, da pri iskanju zaposlitve prevladujejo negativni občutki.

Večinoma tudi ne opažajo sprememb v motivaciji, kar je povezano s tem, da so brezposelni v veliki meri za krajši čas.

Bližnji brezposelnih njihovo stanje negativno dojemajo, saj se 52 % nad njihovim stanjem pritožuje je brezbržnih ali jih ne razumejo.

Programi APZ mladi pozitivno ocenjujejo, predvsem zaradi pridobivanja različnih informacij v zvezi z iskanjem zaposlitve, pridobivanjem veščin kako iskati zaposlitev, se predstaviti delodajalcu, očitek ukrepom je prevelika splošnost in neprilagojenost posamezniku.

6 SKLEPI

Na podlagi analiziranih podatkov na Uradu za delo Cerknica ugotavljam, da:

- ☐ je med brezposelnimi mladimi največ iskalcev prve zaposlitve, najpomembnejši razlogi za njihovo brezposelnost so mladost in neizkušenost, neustrezno iskanje zaposlitve ter neustrezna izobrazba,
- ☐ brezposelnost podaljšuje odvisnost od staršev in onemogoča samostojnost,
- ☐ mladi brezposelni se pri iskanju zaposlitve soočajo z ambivalentnimi občutki, na eni strani vidijo v iskanju zaposlitve priložnost, možnost dokazovanja in predstavitve delodajalcu hkrati pa jih spremljajo negativni občutki kot so: jeza, občutki nekoristnosti, razočaranje...
- ☐ delodajalci redko povabijo mlade na razgovor, tako nimajo priložnosti se predstaviti delodajalcu
- ☐ pomanjkanje informacij, veščin in spretnosti iskanja zaposlitve mlade ovirajo pri iskanju zaposlitve.
- ☐ mladi brezposelni programe aktivne politike zaposlovanja vidijo kot primeren način za reševanje problema brezposelnosti kar utemeljujejo s tem, da pridobijo uporabne informacije in konkretna znanja, s katerimi se mlade seznani o trgu dela in možnih načinih iskanja zaposlitve in predstavitve delodajalcu.
- ☐ mladi opozarjajo, da so ti ukrepi preveč splošni, niso dovolj prilagojeni posamezniku, njegovim željam in potrebam.

7 PREDLOGI

Predlogi, izpeljani iz sklepov so:

- ☐ pomanjkanje delovnih izkušenj mlade ovira pri pridobitvi zaposlitve, zato bi bilo potrebno delodajalce spodbujati k temu, da bi dali priložnost tudi mladim. Tako bi pridobili potrebne začetne delovne izkušnje, kar bi jim omogočilo lažji ponoven vstop na trg dela.
- ☐ delodajalce bi morali motivirati predvsem s finančnimi spodbudami, saj bodo le tako sodelovali pri ukrepih, s katerimi bi dali priložnost posebej prvim iskalcem zaposlitve.
- ☐ potrebno bi bilo omogočiti stik s potencialnim delodajalcem že v času šolanja, v obliki praktičnega dela, predvsem pri tistih, ki se šolajo na višjih stopnjah.
- ☐ menim, da bi bilo mlade brezposelne potrebno bolj motivirati, saj pogosto ravno pomanjkanje informacij, veščin in spretnosti iskanja zaposlitve povzročajo pasivnost pri iskalcih zaposlitve.
- ☐ zadovoljstvo s storitvami bi lahko strokovni delavci preverjali z vprašalniki, na podlagi katerih bi hitro odpravili težave, ki jih imajo mladi v zvezi iskanjem dela (pomanjkanje informacij, veščin iskanja).
- ☐ potrebno bi bilo povečati število programov, ki bi brezposelne seznanili z možnostjo in načini iskanja zaposlitve, predstavljanja delodajalcem, le tako bodo uspešno konkurirali na trgu dela.
- ☐ brezposelno osebo bi bilo potrebno seznaniti z vsemi možnostmi in pravicami, ki ji pripadajo, kar bi omogočilo izbiro in boljšo seznanjenost glede programov, ki jih Zavod lahko ponudi.

- ☐ pri delu z brezposelnimi osebami bi bila potrebna celostna obravnava, ki bi temeljila na upoštevanju izobrazbe, spretnosti in željah posameznika.
- ☐ mladi brezposelni programe APZ vidijo kot primeren način za reševanje problema brezposelnosti, predvsem zaradi koristnih virov, ki jih pridobijo pri teh dejavnostih, deležni so informacij ter konkretnih znanj, ki mlade seznani o trgu dela in možnostih iskanja zaposlitve.
- ☐ mladi pri ukrepih APZ opozarjajo na njihovo posplošenost in neprilagojenost posamezniku, njegovim željam, izobrazbi, sposobnostim zato bi bila pri delu z brezposelnimi osebami potrebna celostna obravnava, ki bi temeljila na upoštevanju izobrazbe, spretnosti in željah posameznika.

8 LITERATURA IN VIRI

1. EUROSTAT:

[URL:http://epp.eurostat.ec.europa.eu/pls/portal/docs/PAGE/PGD_PRD_CAT_PREREL/PGE_CAT_PREREL_YEAR, 2.7.2008.]

2. Javornik, L. Premalo možnosti za mlade z diplomo. Časnik Finance. 19.11.2007.

3. Haralambos, M., Holborn, M. (2001). Sociologija. Teme in pogledi. Ljubljana: DZS.

4. Herman, V. (2000). Brezposelnost-mladi in brezposelnost. Diplomsko delo. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

5. Ignjatović, M. (2006). Položaj mladih na trgu delovne sile. IB revija, 4: 66–69.

6. Kajzer, A. (2005). Pojem fleksibilnosti trga dela in stanje na trgu dela v Sloveniji. Delovni zvezek 14/2005. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

7. Kavar Vidmar, A. (1998) Kakovost delovnega življenja. Socialno delo, 37, 2: 81—119.

8. Kieselbach, T. (2003). Long-Term unemployment among young people: The risk of social exclusion. American journal of Community Psychology. New York: 32, 1/2: 69–75.

9. Komac, M.(2000). Brezposelnost v Upravni enoti Cerknica. Diplomsko delo. Ljubljana:Visoka poslovna šola.

10. Kramberger, A., Pavlin, S. (2007). Zaposljivost v Sloveniji. Analiza prehoda iz šol v zaposlitve: stanje, napovedi, primerjave. Ljubljana: FDV.

11. Letno poročilo 2004 o stopnji brezposelnosti v območni službi Ljubljana. Ljubljana:Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.

12. Letno poročilo 2005 o stopnji brezposelnosti v območni službi Ljubljana. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
13. Letno poročilo 2006 o stopnji brezposelnosti v območni službi Ljubljana. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
15. Letno poročilo 2007 o stopnji brezposelnosti v območni službi Ljubljana. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
16. Lukič, G. (2008). Strategija zaposlovanja mladih v družbi znanja. 1. knjiga Analiza stanja. Ljubljana: Študentska organizacija Slovenije.
17. Pečnik, L. (2001). Mladi in njihovi problemi pri iskanju prve zaposlitve. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
18. Perko, D. (1998). Slovenija. Pokrajine in ljudje. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
19. Peterson, A. (1994). Youth unemployment and society. Cambridge: Cambridge University Press.
20. Pirher, S., Svetilk, I. (1994). Zaposlovanje: približevanje Evropi. Ljubljana: FDV.
21. Počivavšek, J.K. (2005). Stanje zaposljivosti in zaposlovanja mladih v RS. Zbornik 2. posveta na temo Zaposlovanje-socialno vključevanje. Ljubljana: Urad za mladino in Mladinski ceh–Nefiks.
22. Prinčič, U. (2006). Doživljanje položaja brezposelnosti mladih odraslih na prehodu v zaposlitev. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
23. Program reform za izvajanje Lizbonske strategije v Sloveniji (oktober 2005) [URL: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/projekti/04_pr-lizbona.pdf.]

24. Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007–2013:

[URL: www.ess.gov.si/SLO/DEJAVNOST/programi/apz_2007_2013.pdf.]

25. Rabzelj, D. (2007). Slovenija v Evropski uniji: 160 vprašanj in odgovorov o članstvu Slovenije v EU. Ljubljana: Urad vlade RS za komuniciranje.

26. Rapuš Pavel, J. (2008). Mladi brezposelni o izkušnjah in podporah v izobraževanju in zaposlovanju. Didakta. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Letnik 18, 4, april 2008: 10–16.

27. Rapuš Pavel, J. (2005). Ranljivost mladih pri soočanju z brezposelnostjo. Socialna pedagogika, 9, 3: 329–360.

28. Sever et. al. (2003). Poti do dela in zaposlitve. Delovni zvezek s priložo. Ljubljana: ZRSZ

29. Smonkar, J. et.al. (1994). Zaposlovanje–približevanje Evropi. Ljubljana: FDV.

30. Statistični urad Republike Slovenije (SURS).

[URL: <http://www.stat.si>, 8.9.2008.]

31. Svetlik I. (1985). Brezposelnost in zaposlovanje. Ljubljana: Delavska enotnost.

32. Svetlik et al. (2002). Politika zaposlovanja. Ljubljana: FDV.

33. Ule, M. (1995). Prihodnost mladine. Ljubljana: DZS.

34. Trbanc, M. (1992). Mladi na trgu delovne sile. Zaposlovanje–perspektive, priložnosti, tveganja. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

35. Javornik, J.S. (2006). Trg dela in zaposlovanje. Socialni razgledi. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj: 86–91.

36. Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. Uradni list RS, št. 107/2006–UPB1.

37. Zaposlitveni portal Zaposlitev.net
[URL:<http://www.zaposlitev.net>., 5.9.2008.]

9 POVZETEK

Trg dela je v Sloveniji v zadnjem desetletju, drugod po Evropi pa v zadnjih treh desetletjih, doživljal korenite spremembe. Številne spremembe na trgu dela so povzročile naraščanje števila brezposelnih in stopnje brezposelnosti, zmanjšala se je varnost zaposlitve, ki se kaže v naraščanju zaposlovanja za določen in krajši delovni čas.

Brezposelnost kot osrednji problem v Evropi zato zahteva, da se ga skuša z različnimi ukrepi in strategijami vsaj omiliti če že ne odpraviti. Evropska unija je zato sprejela smernice na področju zaposlovanja, katerih cilj je preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti in izboljšanje zaposlovanja, z Lizbonsko strategijo pa so se države članice zavezale, da zagotovijo višjo in trajnejšo gospodarsko rast, povečajo konkurenčnost ter ustvarijo nova in boljša delovna mesta.

Visok delež dolgotrajno brezposelnih, slaba izobrazbena struktura brezposelnih, visok delež brezposelnih z brez oziroma z nizko stopnjo izobrazbe, izredno nizka stopnja zaposlenosti starejših (55–64let), naraščajoče število brezposelnih oseb z višjo in visoko izobrazbo in preprečevanje brezposelnosti žensk, so glavni izzivi Programa Aktivne politike zaposlovanja v Sloveniji.

Z ukrepi Aktivne politike zaposlovanja se skuša regulirati razmere na trgu dela, kar je ena izmed nalog Zavoda za zaposlovanja, ki pomaga brezposelnim pri iskanju zaposlitve in svetovanju.

Neugodne razmere na trgu dela najbolj prizadenejo mlade, ki ravno vstopajo na trg dela. Na visoko stopnjo brezposelnosti mladih vplivajo gospodarska gibanja, vse več mladih zaradi večjega pomena znanja ostaja v izobraževanju dlje časa, kar povečuje konkurenco med mladimi izobraženimi, povečanje fleksibilnosti na trgu dela pomeni, da se mladi soočajo z manj varnimi zaposlitvami, različni ukrepi aktivne politike zaposlovanja, zaposlitvena zakonodaja, vrste izobraževanja pomembno pripomorejo k (ne)uspešnosti zaposlovanja mladih.

V raziskavi me je zanimalo kako brezposelnost doživljajo mladi, kakšni občutki jih spremljajo pri iskanju zaposlitve, katere so ovire in težave, s katerimi se spopadajo v času brezposelnosti ter kako ocenjujejo ukrepe Aktivne politike zaposlovanja.

Poleg neugodnih zaposlitvenih razmer se mladi soočajo s pomanjkanjem izkušenj, saj so v večini prvi iskalci zaposlitve, kar posledično pomeni nepripravljenost delodajalcev za zaposlovanje mladih, pa tudi pomanjkanjem informacij, spretnosti in veščin iskanja dela.

Ukrepi Aktivne politike zaposlovanja, ki so namenjeni mladim, skušajo preprečiti dolgotrajno brezposelnost in olajšati prehod iz izobraževanja v zaposlitev.

Posledice brezposelnosti pri mladih se najočitneje kažejo na materialnem področju, v prelaganju samostojnosti na poznejši čas, brezposelnost je ovira za širjenje socialnih stikov, povzroča težave pri kvalitetnem organiziranju prostega časa, povzroči občutke manjvrednosti, nekoristnosti, apatijo.

Pomanjkanje kakovostnih delovnih mest mladim izobraženim na Cerknškem območju ne nudi veliko možnosti za njihovo zaposlitev, zato ostajajo ti v večji meri brezposelni, sprejemajo dela, ki so slabše vrednotena glede na njihovo izobrazbo ali pa si delo poiščejo drugje. Splošna stopnja brezposelnosti na Uradu za delo Cerknica je med najnižjimi, stopnja brezposelnosti mladih iz leta v leto sicer pada, zato je tudi ukrepov Aktivne politike zaposlovanja namenjenih mladim malo.

Ukrepi APZ mladim pomenijo možnost pridobitve novih informacij, konkretnih znanj, izmenjavanju izkušenj, spoznavanju samega sebe ter priložnost za različna usposabljanja.

10 PRILOGE

10.1 ZBIRNIK PODATKOV

Starost	Spol	St. izobrazbe	Prvi iskalec zaposlitve	Poklic	Trajanje brezp.
20	m	OŠ	DA	OŠ	24
29	m	VS	DA	Ekonomist	3
24	ž	SŠ	DA	Gimn. Maturant	9
27	ž	UNI	DA	Inženir konfekcijske tehnike	1
22	m	PŠ	DA	Mizarski tehnik	12
23	m	SŠ	DA	Grafični tehnik	4
19	ž	SŠ	DA	Tehnik zdr. nege	6
25	m	SŠ	NE	Gozdarski tehnik	13
28	ž	VS	DA	Ekonomist	5
24	m	VS	DA	Ekonomist	4
27	m	SŠ	DA	Gimn. Maturant	10
24	ž	SŠ	NE	Poslovni tajnik	8
20	m	SŠ	DA	Gimn. Maturant	1
28	m	PK	DA	Kovinar	3
23	ž	SŠ	NE	Ekonomski tehnik	3
26	ž	UNI	DA	Prof. fr. Jezika in zgodovine	6
25	ž	UNI	DA	Prof. kemije	1
24	ž	UNI	NE	Prof. razred. Pouka	3
25	m	SŠ	NE	Gradbeni tehnik	6
26	ž	VS	DA	Upravni org.	1
29	m	SŠ	DA	Elektrotehnik	46
26	m	VS	DA	Upravni org.	8
22	m	PK	NE	Avtomehanik	12
21	ž	SŠ	DA	Ekonomski tehnik	3
25	ž	VŠ	DA	Ekonomist	3

Vprašanje:	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.						12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.		
1	b	a	f	b	a	a	c	a	a	a	b	a	b	b	b	a,b	a	f	c	3a,2c,1d	c	a
2	b	b	b	c	e	a	b	b	b	a	b	a	a	a	a	d	a	d,f	a	1a,2e,3b	b	a
3	d	b	b	b	d	a	a	b	a	a	b	a	b	b	b	d	a	a	a	1a,2e,3b	b	a
4	c	b	c	b	a	a	b	b	b	a	b	a	a	b	b	a	b	a	a	2a,3b,1e	b	a
5	d	a	a	f	c	b	c	a	a	a	b	b	b	b	b	a,d	a	g,h	c	3a,1d,2e	a	a
6	b	a	d	a	a	a	b	a	a	a	b	a	b	b	b	a,b,d	a	a	a	3a,1b,2c	c	a
7	a	a	b	f	a	a	a	a	b	a	b	a	b	b	b	a	b	a	a	3a,1c,2e	a	a
8	b	b	a	f	e	a	c	a	a	a	a	a	b	b	b	d	a	a	b	3a,1c,2e	c	b
9	b	b	b	a	d	a	a	b	a	a	b	a	b	b	b	b,d	a	b,d	a	3a,1c,2e	a	a
10	b	b	b	a	b	a	b	b	a	a	a	a	a	b	a	a,b	a	b,f	c	3a,1b,2d	c	b
11	b	b	c	b	e	a	a	b	a	a	a	a	a	b	a	d	a	c,d,g	c	2a,1c,3e	c	b
12	b	b	c	a	e	a	a	b	a	a	a	a	a	a	b	a,b,d	a	a,b,c,d,e	a	2a,1c,3e	b	a
13	a	a	c	f	f	a	a	b	a	a	a	a	b	b	b	a,d	a	a	b	3a,1b,2e	b	b
14	b	a	a	d	e	a	a	b	a	a	a	a	a	b	a	a,d	a	a,d,f,g	b	3a,1c,2c	c	b
15	b	b	c	a	d	a	b	b	a	a	b	a	a	b	b	a,d	a	b,f	b	3a,2d,1e	a	a
16	a	b	a	f	a	a	a	b	b	a	b	a	b	b	b	a,d	a	a	b	2a,1d,3e	b	a
17	b	b	b	a	b	a	a	a	a	a	b	a	b	b	b	a	b	a,f	a	3a,2b,1e	c	a
18	a	b	b	a	d	a	a	b	a	b	a	a	b	b	b	a	a	a,d	c	3a,2b,1e	b	a
19	d	b	b	a	d	a	a	b	a	a	b	a	a	b	b	a	b	a	a	3a,2b,1d	b	a
20	b	b	a	a	d	a	b	b	b	b	b	a	a	b	b	a	b	d	c	1a,3d,2e	e	a
21	b	b	b	a	f	a	b	b	a	a	a	a	a	b	a	a,b	b	a,d	c	1b,2c,3d	d	a
22	b	b	c	a	d	a	a	b	a	a	b	a	b	b	b	a	b	g	b	3a,2c,1d	c	a
23	b	a	d	f	b	b	c	a	a	a	a	b	b	b	b	d	a	f	c	3a,1c,2e	d	b
24	b	b	c	a	d	a	c	b	a	a	a	a	a	a	a	a	b	a,f	a	3e,2d,1a	c	a
25	b	b	a	a	b	a	b	b	a	a	a	b	a	a	a	a	b	f	c	1a,2e,3d	c	a

Odgovori na 11. vprašanje:

- v bistvu ne naredim dosti zato, da bi bil zaposlen, trenutno mi paše biti malo frej
- da ne mislim preveč na to, če se le da, in poskušam kaj spremeniti(ostajam optimističen)
- poleg razpošiljanja prošenj, sem pa tja delam preko napotnice v gostinstvu, ali pa pri stricu, ki ima lastno firmo, toliko da imam denarja vsaj za sproti
- branje knjig, iskanje zaposlitve
- zaenkrat delam s stricem v gradnji, kadar me rabi
- opravljam hišna opravila
- iščem zaposlitev
- ukvarjam se s hobiji
- izkoristim dan tako da delam doma, iščem delo
- brezposelnost mi ni bila nikoli všeč. Doma ti rata že rutina, nimaš denarja, delovna doba ne teče. Postaneš depresiven, ne znaš več komunicirati z ljudmi.
- skušam se izobraževati, ohranjati znanje(tuj jezik)
- delam, da se preživljam

- težko je, saj je doma dolgočasno, ne morem koristno zapolniti prostega časa
- delam druge stvari, pomagam doma
- namesto mame in očeta opravljam hišna opravila, kuham
- aktivno iščem zaposlitev, se vzpodbujam, da si bom kmalu našla zaposlitev
- iščem aktivno zaposlitev in se hkrati izobražujem
- težko se spopadam, enostavno iščem delo, ni važno kakšno, ker moram preživljati sebe in del družine
- dodatno se izobražujem, rekreiram se
- družim se s prijatelji, ukvarjam se tudi s športom
- delam
- počnem stvari, za katere prej nisem imela časa, hodim na tečaje, iščem delo
- trudim ohranjati znanja, kot so tuji jeziki z izobraževanjem, da ne pozabim znanj

Odgovori na 18. vprašanje:

DA

- slišiš izkušnje drugih, pridobiš nova spoznanja
- pridobiš nekaj koristnih informacij, ne pa vedno
- ker izvem nove informacije, izboljšam naprimer pisanje prošenj
- pridobiš dodaten pogled, širijo možnosti, pridobiš konkretna znanja
- da izvem za nove možnosti, pridobim podporo, motivacijo
- izvem, kako se bolje predstaviti delodajalcu
- spoznam svoje spretnosti, zmožnosti, se zavem svojih pomanjkljivosti
- so, primeren način, toda ne dovolj. Nudijo informacije
- zelo se mi dopadejo usposabljanja za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije, ker trajajo manj časa kot redno šolanje, hitreje dobiš zaposlitev z NPK kot pa s srednjo šolo
- ker pridobivam nove veščine in znanja kako iskati zaposlitev
- ker ponujajo vsaj nekaj upanja
- to je pomemben korak predvsem za starejše in tiste s prenizko izobrazbo
- ker širijo obzorje znanja
- omogočajo ti, da obišeš kak seminar, ki ti kasneje pri iskanju zaposlitve pride prav
- ker omogočajo večjo konkurenčnost na trgu dela
- ker dobim vzpodbudo, podporo
- izveš za različne možnosti iskanja zaposlitve, z njimi koristno zapolnim prosti čas
- ker spoznam nove načine kje iskati delo, vadim pisanje prošenj

NE

- ker ne pripomorejo k hitrejši zaposlitvi, so tudi preveč splošni
- so preveč splošni in se ne poglobijo znanju, potrebam, želim posameznika
- ne vem, mi ne ustrezajo, saj smo naprimer na delavnicah brezposelni z različnimi izobrazbami, znanji, poslušamo pa vsi isto
- preveč je splošno
- ne pridobiš veliko, saj je tega premalo (delavnic)

10.2 VPRAŠALNIK

VPRAŠALNIK: Brezposelnost mladih na Cerknškem

Spoštovan/a,

Pred tabo je vprašalnik, ki je podlaga za diplomsko nalogo Brezposelnost mladih na Cerknškem. Namen izvedbe vprašalnika je pridobitev vpogleda v stanje brezposelnosti mladih na tukajšnjem območju. Prosim te, da izpolniš vprašalnik, saj mi bodo tvoji odgovori zelo pomagali pri izdelavi diplomske naloge.

Vprašalnik je **anonimen** in bo uporabljen izključno v raziskovalne namene. Za odgovore se ti najlepše zahvaljujem.

Sabina Anzeljc, študentka Fakultete za socialno delo.

Osnovni podatki:

Starost: _____ let

Spol:

- ☐ ženski
- ☐ moški

Stopnja izobrazbe:

- ☐ nepopolna osnovna šola
- ☐ osnovna šola
- ☐ poklicna šola
- ☐ srednja šola
- ☐ višja šola
- ☐ visoka šola
- ☐ univerzitetna izobrazba
- ☐ nacionalna poklicna kvalifikacija

Sem prvi iskalec/ka zaposlitve:

- ☐ da
- ☐ ne

1. Kaj si po poklicu? _____

2. Koliko časa si že brezposeln/a?(napiši v mesecih): _____

3. Ali meniš, da je možnosti(potreb) za zaposlitev za tvoj poklic na območju Notranjsko-Kraške regije dovolj?

- a) dovolj
- b) ni dovolj
- c) sploh jih ni
- d) ne vem

4. Pri iskanju zaposlitve uporabljam:

- a) en način iskanja zaposlitve
- b) več načinov iskanja zaposlitve

5. Kako najpogosteje iščeš zaposlitev?(označi najpogostejši način iskanja zaposlitve)

- a) sprašujem sorodnike, prijatelje znance
- b) pregledujem in se nato javljam na oglase v časopisih, revijah, internetu
- c) pošiljam prijave in ponudbe
- d) sprašujem neposredno pri delodajalcih
- e) delo iščem na zavodu za zaposlovanje
- f) čakam, da me pokličejo z zavoda za zaposlovanje
- g) iščem delo preko zasebnih agencij za zaposlovanje
- h) drugo: _____

6. Kateri razlog je po tvojem mnenju najpogostejši, da še nisi dobil zaposlitve?(možen en odgovor)

- a) ker sem premlad, imam premalo izkušenj
- b) zaradi neustrezne izobrazbe
- c) moja izobrazba je previsoka
- d) moja izobrazba je prenizka
- e) zaradi spola(ker sem ženska/moški)
- f) ker ne iščem aktivno zaposlitve
- g) drugo: _____

7. S kakšnimi ovirami se še soočaš pri iskanju zaposlitve?(možen en odgovor)

- a) pomanjkanje informacij,
- b) pomanjkanje spretnosti, veščin iskanja
- c) imam težave s pisanjem prošenj
- d) delodajalec me le redkokdaj povabi na razgovor
- e) predsodki delodajalcev
- f) drugo: _____

8. Si se pripravljen/a dodatno izobraževati, če bi ti to pripomoglo k hitrejši zaposlitvi?

- a) da
- b) ne

9. Kako doživljaš prihodnost v zvezi z zaposlitvijo?

- a) optimistično gledam v prihodnost
- b) negotov/a sem glede prihodnosti
- c) o prihodnosti ne razmišljam

10. Kakšen vpliv ima brezposelnost na tvoje vsakdanje življenje?(obkroži odgovor pred vsako trditvijo):

	a	b
1. brezposelnost mi ustreza	da	ne
2. podaljšuje mojo odvisnost od staršev(nisem samostojen/a)	da	ne
3. imam dovolj prostega časa	da	ne
4. imam težave s kvalitetnim organiziranjem prostega časa	da	ne
5. pomanjkanje denarja	da	ne
6. onemogoča mi širjenje socialnih stikov	da	ne
7. imam zdravstvene težave	da	ne
8. izogibam se družbi	da	ne
9. drugo: _____		

11. Na kakšen način(kako) se spopadaš z brezposelnostjo?

12. Kako se preživljaš v času brezposelnosti?(možnih več odgovorov)

- a) starši, partner me finančno podpirajo
- b) prejemam denarno socialno pomoč
- c) prejemam denarno nadomestilo
- d) preživljam se sam/a
- f) drugo: _____

13. Se kdaj poslužuješ tudi del v sivi ekonomiji(delo na črno)?

- a) Da
- b) Ne

14. S kakšnimi občutki se soočaš pri iskanju zaposlitve?(možnih je več odgovorov)

- a) iskanje dela mi pomeni izziv, priložnost da se dokažem, predstavim
- b) iskanje zaposlitve doživljam kot stalne neuspehe
- c) občutek krivde
- d) razočaranje
- e) obup
- f) občutek nemoči, nekoristnosti
- g) jeza
- h) drugo: _____

15. Se ti zdi, da si enako motiviran/a za iskanje zaposlitve kot na začetku brezposelnosti?

- a) Ne opažam sprememb glede motivacije
- b) Bolj sem motiviran/a kot na začetku
- c) Manj sem motiviran/a kot na začetku

16. Kaj ti pomeni zaposlitev?(obkroži 3 zate pomembne možnosti in jih razvrsti po pomembnosti, 3 pomeni najbolj pomembno, 1 pa najmanj pomembno):

- a) zaslužek
- b) osebna rast
- c) status, ugled
- d) socialna vključenost
- e) zadovoljstvo ob delu

17. Kako tvojo brezposelnost sprejemajo bližnji (družina, prijatelji)(možen en odgovor):

- a) deležen sem podpore
- b) deležen sem vzpodbude
- c) pritožujejo se nad mojo brezposelnostjo
- d) so brezbrizni do mene
- e) me ne razumejo

18. Se ti zdi, da so programi aktivne politike zaposlovanja(razne delavnice, usposabljanja, izobraževanja) primeren način za reševanje problema brezposelnosti?

- a) Da
- b) Ne

Zakaj? _____

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana **Sabina Anzeljc**, vpisana na Fakulteto za socialno delo v študijskem letu 2004/2005 kot redna študentka, izjavljam, da sem diplomsko delo z naslovom **Brezposelnost mladih na Cerknškem** napisala samostojno, s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorice dr. Barbare Kresal.

Datum:

Podpis: